

HÖSTEN 2015

Norrlandsfondens Konjunkturbarometer

NORRLANDS
FONDEN

Topplån för företag sedan 1961

Förord	3
Sammanfattning	4

BRANSCHANALYSER

Industri	6
Massa- och pappersindustri	7
Verkstadsindustri	8
Trävaruindustri	9
Livsmedelsindustri	10
Byggverksamhet	10
IT-tjänster	11
Företagstjänster	11
Sällanköpshandel	12
Bilhandel	12
Transport & Logistik	13
Fastighetsverksamhet	13
Turism	14
Exporten i Norrland	15
Bakgrundsfakta	16
Omsättning och lönesumma	17

LÄNSÖVERSIKTER

Gävleborgs län	18
Västernorrlands län	19
Jämtlands län	20
Västerbottens län	21
Norrbottnens län	22
Branschöversikt	23
Undersökningsmetodik	23

Intressenter

En årlig konjunkturbarometer för Norrland har genomförts sedan 1988. Ett uppehåll gjordes 1999. Den görs i dag av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Norrlandsfonden.

Projektansvarig Petter Alapää, Norrlandsfonden
tfn 0920-24 42 58, petter.alapaa@norrlandsfonden.se

Produktion Thomas Bjurenvall, Statistiska centralbyrån
tfn 08-506 945 74, thomas.bjurenvall@scb.se
En pdf-fil kan hämtas hem från www.norrlandsfonden.se.

Om undersökningen

Konjunkturbarometern för Norrland bygger på en postenkät till ca 1 000 företag inom följande huvudbranscher: industri, byggverksamhet, sällanköpshandel, bilhandel, transport & logistik, fastighetsverksamhet, företagstjänster, IT-tjänster samt turism. Undersökningen, som ger en totalbild för hela Norrland, har dessutom brutits ned på de 5 länen Gävleborgs län, Västernorrlands län, Jämtlands län, Västerbottens län och Norrbottens län.

Höstens mätningar – där svaren från företagen samlats in under september och början av oktober – avser utfall för första halvåret 2015, en nulägesbeskrivning för hösten i år och en prognos för första halvåret 2016. En utförligare beskrivning av undersökningen finns under rubriken undersökningsmetodik på sidan 23.

Positiva prognoser inför våren

Det har åter blivit dags att presentera konjunkturbarometern för våra fem län i Norrland. I år har vi ytterligare uppdaterat layouten på rapporten för att göra den så läsvänlig som möjligt. Vi har även gjort en satsning för att förbättra mätningen av turistbranschen där vi infört nya frågor i enkäten samt kompletterat urvalet.

Konjunkturläget i det norrländska näringslivet är i det stora hela inte så olik det som rådde vid samma tidpunkt i fjol. Det råder fortfarande normalkonjunktur totalt sett. Inom majoriteten av branscherna har stämningläget förbättrats jämfört med föregående höst. Det gäller i synnerhet inom handeln och övriga tjänstebanscher. Det som drar ner helhetsbilden är en viss försvagning inom industrin vilket även inverkar negativt på transportbranschen. Här kan vi se att det är en minskad efterfrågan från utlandet som till stor del ligger bakom.

Bilden skiljer sig en del åt mellan länen även om det inte rör sig om några stora skillnader. Det starkaste konjunkturläget hittar vi precis som i fjol i Västerbotten. Där är det fortfarande byggbranschen och sällanköpshandeln som går starkast. Även i Gävleborg har byggkonjunkturen förbättrats markant och väger upp en något svagare bedömning för sällanköpshandeln. I Jämtland har industrin tappat lite tempo samtidigt som handlarna fortsatt är missnöjda med konjunkturläget. I Västernorrland och Norrbotten gör handlarna en starkare bedömning än i övriga län men däremot har industrikonjunkturen försvagats vilket gör att helhetsbilden i dessa län för närvarande är de svagaste i Norrland.

Prognoserna inför kommande vår är försiktigt positiva. Industrikonjunkturen väntas gå mot en svag förbättring medan de flesta av tjänstebanschererna spår rejäla uppgångar, däribland turismen och IT-tjänster. Mest positiva om kommande halvår är företagen i Jämtland.

Jag vill avslutningsvis passa på att tacka alla de företag över hela Norrland som har ställt upp med sin tid genom att svara på vår undersökning. Av de nästan 1 000 arbetsställena i urvalet har närmare sju av tio besvarat enkäten. Företagen i undersökningen får nu ett exemplar av rapporten där de kan ställa det egna företaget i förhållande till övriga i branschen eller länet.

Lars-Olov Söderström
VD, Norrlandsfonden

NORMALKONJUNKTUREN BESTÅR

Stämningsslaget för det norrländska näringslivet förbättrades betydligt i fjol och konjunkturen kunde betraktas som normal. Höstens bedömningar visar att konjunkturen i stort sett är oförändrad och överlag ser företagen med tillförsikt på framtiden. För det norrländska näringslivet som helhet väntas endast en svag förbättring men vissa branscher spår rejäla uppgångar till våren.

Den svenska ekonomin befinner sig i en återhämtningsfas och Sveriges ekonomi har fortsatt att stärkas under 2015. BNP-tillväxten har till stor del drivits av inhemsk efterfrågan men i takt med att omvärldsefterfrågan stärkts har också exporten i någon högre grad bidragit till den ekonomiska utvecklingen. Efter en tillfällig svacka i början av året har stämningsslaget i näringslivet stärkts det senaste halvåret.

Konjunkturindex, som grundas på företagens egna bedömningar av konjunkturläget och som kan anta värden mellan -100 och +100, uppgår för Norrland som helhet till +2. Som en tumregel kan man säga att ett index inom intervallet ± 15 ses som normalkonjunktur. Sedan förra hösten har konjunkturindex minskat med 4 enheter och den generella bilden av läget är oförändrat från i fjol.

Industrins sammanvägda konjunkturindex uppgår i höst till -11. Det är svagare än förra hösten men det aktuella läget kan fortsatt beskrivas som normalt. Det största uppsvinget, och det högsta konjunkturindexet, sett till hela näringslivet uppvisar bilhandeln som lyft från +10 till +55, men även byggverksamheten och sällanköpshandeln visar markanta uppgångar.

De regionala skillnaderna har ökat något sedan förra hösten men konjunkturindex för samtliga län indikerar fortsatt normalkonjunktur. Gävleborg står för den tydligaste uppgången och länet har därmed klättrat från sista plats till andraplatsen i länsskampen. Precis som förra året är det Västerbotten som återfinns högst upp på pallen medan Norrbotten nu har det svagaste konjunkturläget.

Prognoserna inför våren är överlag positiva och en majoritet av branscherna tror på starkare konjunktur. Prognosen för hela näringslivet indikerar endast en svag förbättring det kommande halvåret, men det finns branscher där framtidstron är riktigt stark. Inom IT-tjänster ligger förväntningarna långt över gränsen för högkonjunktur

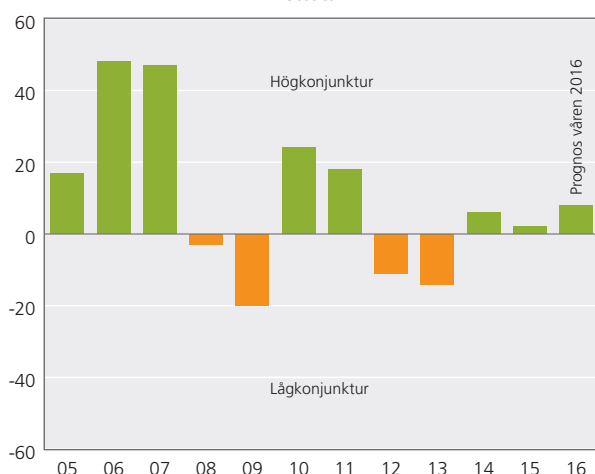
och bilhandlarna räknar med att det mycket starka läget kvarstår.

Sysselsättningen i näringslivet i Norrland har fortsatt att öka under det senaste året. Flertalet branscher har utökat personalstyrkan och på flera håll har uppgången varit betydande. Bilhandeln och IT-tjänster noteras för de största ökningarna och nyanställningarna har varit mycket kraftiga. Även byggbranschen har rekryterat personal och ökningstakten ser ut att ha stegrats det senaste året. Inom industrin ser antalet anställda totalt sett ut att minska något medan turismen rapporterar om kraftiga neddragningar.

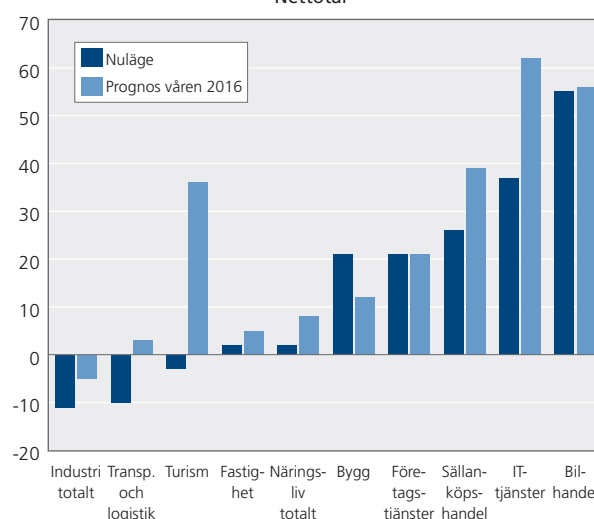
Industrikonjunkturen i Norrland förbättrades kraftigt i fjol och konjunkturläget var det starkaste på fyra år. Under våren var utvecklingen fortsatt relativt god, men i höst har en konjunkturförsvagning inträffat vilket troligtvis förklaras av en svagare efterfrågan från utlandet. Skillnaderna mellan länen är stora och svagast utveckling visar industrin i Västernorrland där konjunkturen gått från relativt stark till svagare än normalt. Även Norrbotten uppvisar en nedåtgående utveckling. Det är endast i Gävleborg som en förbättring skett och där kan industrikonjunkturen nu beskrivas som normal. Likaså är läget i Jämtland och Västerbotten normalstarkt. Prognoserna inför 2016 är relativt optimistiska och precis som förra året så är Jämtland det mest positiva länet.

Byggverksamhetens konjunktur har förbättrats sedan förra året och sammantaget för hela Norrland är läget nu starkare än normalt. Precis som tidigare är råder däremot en stor spridning mellan länen. Efter en synnerligen kraftig förstärkning återfinns nu den starkaste byggkonjunkturen i Gävleborg och där råder nu högkonjunktur. Även i Västernorrland har utvecklingen varit stark och byggsektorn har lämnat lågkonjunkturen bakom sig till förmån för ett mer normalt läge. Det är endast bland de nordligaste länen som en försvagning skett och den kraftigaste tillbakagången hittas i Norrbotten där läget

KONJUNKTURINDEX FÖR NORRLAND
Nettotal

KONJUNKTURLÄGET I OLIKA BRANSCHER
Nettotal

REGIONAL BRANSCHKONJUNKTUR tendens under hösten 2015

	Gävle- borgs län	Väster- norrlands län	Jämt- lands län	Väster- bottens län	Norr bottens län	Hela Norrrland	Hela Sverige
Industri, totalt	○	–	○	○	–	○	++
Byggverksamhet	++	○	○	+	–	+	++
Industrinvesteringar	++	++	○	++	○	+	+
Företagstjänster						+	+
IT-tjänster						+	○
Sällanköpshandel	○	++	–	+	++	+	++
Turism			+			○	++
Bilhandel						++	+
Transport & Logistik						○	+
Fastighetsverksamhet						○	+

++ stark + bättre än normal ○ normal – sämre än normal -- svag

Konjunkturen i Norrland

Efter en betydande förstärkning under fjolåret är konjunkturen i Norrland i år oförändrad och ligger kvar i ett normalstarkt läge. För de flesta branscherna har läget förstärkts men utvecklingen hålls tillbaka av en försämring för industrin och transportbranschen. Industrikonjunkturen har försvagats i tre av fem län och sett till hela Norrland är den svagare än förra året. Detta är förmodligen en stor del av förklaringen till att transportbranschen gått från ett starkt till ett normalt läge. Byggekongjunkturen har förbättrats väsentligt och är nu starkare än normalt. Precis som förra året så finns det dock betydande variationer mellan länen. I Gävleborg och Västernorrland har läget förbättrats synnerligen starkt men i Norrbotten har läget istället försvagats markant. Sällanköpshandeln har stärkts avsevärt i Västernorrland och Norrbotten och sett till hela Norrland är branschens konjunktur nu starkare än normalt. Bland de övriga branscherna sticker främst bilhandeln ut med en kraftig förbättring och där råder nu högkonjunktur. Även IT-konsulterna har haft en fin utveckling och börjar närma sig högkonjunktur.

gått från högkonjunktur till svagare än normalt. Medan de sydligare länen tror på oförändrade lägen till våren räknar Västerbottens och Norrbottens byggföretag med att konjunkturen förvagas ytterligare.

Sällanköpshandeln, som redovisas exklusive bilhandeln, har upplevt en hygglig förbättring sedan i fjol och det är enbart handlarna i Jämtland som tycker att branschens konjunkturläge är svagare än normalt. Försäljningen har ökat mycket kraftigt det senaste året och åtta av tio handlare är nöjda med lönsamheten. De starkaste uppgångarna hittas i Västernorrland och Norrbotten och där råder högkonjunktur. Framtidsutsikterna ser ljusa ut och det är endast sällanköpshandeln i Jämtland som räknar med ett svagare konjunkturläge till våren.

Bilhandeln har stärkts markant sedan i fjol och sex av tio bilhandlare tycker att konjunkturen är stark. Vårens bilförsäljning översteg kraftigt fjolårets förväntningar och under hösten ser volymerna ut att öka ytterligare. Lönsamheten har förbättrats kraftigt och färre än var tionde bilhandlare upplever att den är dålig. Till våren räknar bilhandlarna med ett oförändrat konjunkturläge.

Företagen inom branschen IT-tjänster var förra hösten försiktigt optimistiska om framtiden men utvecklingen har överträffat förväntningarna. Under hösten har omsättningen ökat kraftigt, en majoritet är nöjda med lönsamheten och läget närmar sig åter högkonjunktur. Inför våren väntas ytterligare konjunkturförstärkningar inom IT-tjänster.

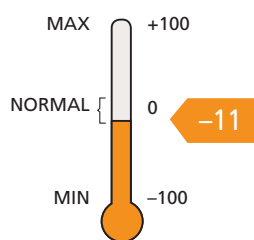
Även inom företagstjänster har konjunkturläget stärkts jämfört med i fjol. Efterfrågan har ökat kraftigt sedan förra hösten och omsättningen har stigit. Inför våren räknar en majoritet av företagen med ett oförändrat konjunkturläge.

Turistbranschens konjunkturläge är fortsatt normalt och bedömningen har endast förändrats marginellt för Norrland som helhet. I Jämtland, som är det enda länet som särredovisas, har stämningsläget däremot förbättrats kraftigt det senaste året och konjunkturindex är högre än för Norrland totalt. Inför det kommande året är prognoserna i både Jämtland och Norrland som helhet positiva och pekar mot en kraftig förbättring.

Transport- och logistikbranschens förväntningar från i fjol har inte infriats under året och den konjunkturförstärkningen som företagen räknade med har uteblivit. Försämringen förklaras av att transportvolymerna sjönk under våren och nedgången har inte återhämtats under innevarande höst. Till våren räknar företagen med att branschen åter visar tillväxt.

Fastighetsbranschens konjunkturläge har försvagats något sedan i fjol men kan fortfarande beskrivas som normalt. Faktureringen har minskat men trots det har lönsamheten förbättrats avsevärt. Till våren väntas ingen större konjunkturförstärkning men överlag pekar det mesta åt rätt håll. ■

Konjunkturindex

INDUSTRIKONJUNKTUREN
NORMALSTARK

Efter en betydande förbättring i fjol så visar årets undersökning att industrikonjunktoren i Norrland har försvagats. Tillbakagången är dock måttlig och konjunkturindex ligger alltså inom ramen för normalkonjunktur. Bakom försämringen ligger främst en försvagad efterfrågan från exportmarknaden. Den bedöms dock vara tillfällig och till våren tror industriföretagen att konjunktoren vänder upp igen.

PROGNOS
INFÖR VÅREN 2016Konjunktur-
utsikterTotal produktions-
volymOrderingång från
exportmarknadenOrderingång från
hemmamarknadenAntal
anställda

Industriföretagen i Norrland rapporterade förra året om en tydlig efterfrågeökning och konjunkturläget var det starkaste på fyra år. Under början av 2015 var utvecklingen relativt god med fortsatt ökad produktion och en hygglig utveckling för efterfrågan från såväl exportmarknaden som hemmamarknaden. Under andra halvåret ser dock exportmarknaden ut att mattas av vilket förmodligen är förklaringen till att konjunkturbedömningarna har försämrats. Konjunkturindex har sjunkit med måttliga 15 enheter och ligger i höst på -11 vilket fortfarande är inom ramen för normalkonjunktur. Trots att orderingången dämpats sedan i våras så är orderstockarna så pass välfyllda att företagen räknar med att fortsätta öka produktionen även under andra halvåret. Lönsamheten ligger också kvar på samma nivå som i fjol och överlag ser den norrländska industrin ut att må förhållandevis bra.

Betydande förstärkning för
livsmedelsindustrin

Precis som förra året så varierar utvecklingen mycket mellan länen och det mest uppseendeväckande är en kraftig försämring i Västernorrland där konjunktoren gått från relativt stark till svagare än normalt. Även i Norrbotten är industrikonjunktoren nu svagare än normalt efter en betydande försämring från i fjol. Industriföretagen i Jämtland rapporterar också om en försvagning och konjunkturläget har gått från starkt till normalt. I Västerbotten är industrikonjunktoren i stort sett oförändrad sedan i fjol och är fortsatt normalstarkt.

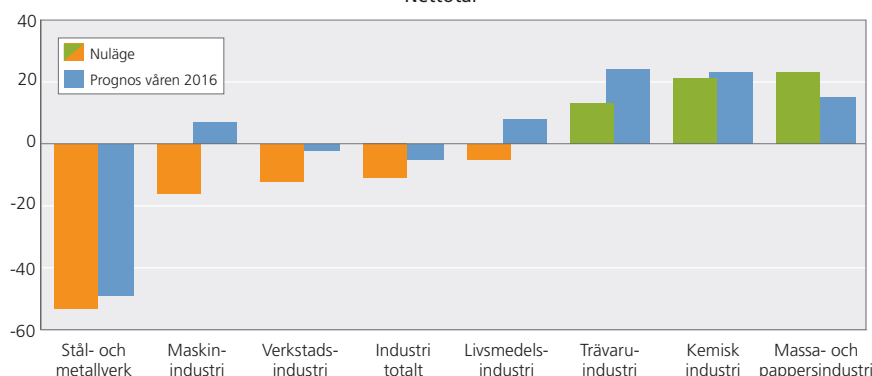
Gävleborg går mot strömmen med en fortsatt förbättring och konjunkturläget är nu för första gången sedan 2011 normalstarkt.

Bland delbranscherna har stål- och metallverken den svagaste konjunktoren och branschens konjunkturindex är nu åter nere under gränsen för lågkonjunktur. Den kraftigaste försämringen noterar sågverken som gått från ett starkt till ett svagt konjunkturläge. Livsmedelsindustrin upplever å andra sidan en betydande förstärkning och konjunkturläget har gått från svagt till normalt. Även kemiindustrin noterar en förbättring och konjunkturläget är nu för första gången på fyra år starkare än normalt.

Positiva tongångar inför våren

Höstens försvagning bedöms vara tillfällig och till våren räknar företagen med att konjunktoren förbättras igen. Orderingången spås vända upp tack vare ökad utländsk efterfrågan och många företag planerar att öka produktionen. Störst optimism återfinns i Jämtland men även i Västerbotten och Gävleborg ser man med tillförsikt på utvecklingen kommande halvår. I Västernorrland och Norrbotten är förväntningarna däremot dämpade och dagens svaga konjunkturläge väntas bestå. Den mest positiva delbranschen är maskinindustrin och även i livsmedelsindustrin finns en hyggligt stor optimism. Den enda bransch som tror att konjunkturläget ska försvagas till våren är massa- och pappersindustrin. ■

KONJUNKTURLÄGET I OLIKA BRANSCHER HÖSTEN 2015 OCH VÅREN 2016
Nettotal

FORTSATT STARKAST INOM INDUSTRIEN

Precis som för ett år sedan uppvisar massa- och pappersindustrin den starkaste konjunkturen bland industribranscherna. Läget har visserligen försvagats något men kan fortsatt beskrivas som starkare än normalt. Till våren väntas exporten ta fart igen och produktionen fortsätta upp. En annan ljuspunkt är att de senaste årens kraftiga personalneddragningar dämpas och branschen endast spår en svag nedgång till våren.

Under de senaste åren har företagen inom massa- och pappersindustrin i Norrland utmanats av en låg lönsamhet och till följd av den digitala revolutionen har branschen tvingats till strukturförändringar. Omställningen verkar ha gett resultat och efter några svaga år visade branschen förra hösten en stark återhämtning då konjunkturen gick från svagare än normalt till starkare än normalt. Produktionen ökade kraftigt, en majoritet av företagen var nöjda med orderstockens storlek och lönsamhetsbedömningarna var mer positiva. Då branschen är starkt exportinriktad hade även det förbättrade läget i omvärlden betydelse för utvecklingen då efterfrågan från utlandet ökade kraftigt under 2014. Förväntningarna på det kommande halvåret var försiktigt optimistiska och företagen räknade med fortsatta produktionsökningar under våren 2015 trots att efterfrågeökningen väntades stanna av. Under första halvåret i år fortsatte produktionsvolymen att öka måttligt och orderingen från såväl export- som hemmamarknaden uppvisade till och med en liten ökning jämfört med halvåret innan. Nulägesbedömningarna tyder på att efterfrågeökningen har upphört men en majoritet av företagen upplever att orderingen ligger kvar på en nivå jämförbar med i våras. Jämfört med förra hösten så har andelen företag som tycker att orderböckerna är välfyllda däremot ökat och nästan en fjärdedel anser att orderstocken i nuläget är förhållandevis stor. Hälften av företagen anser den vara lagom. Det har lett till en försiktig ökning av produktionen.

Starkare än normalt

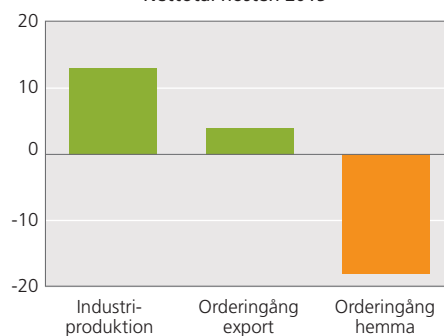
Konjunkturindex har i höstens barometer minskat med måttliga 8 enheter till +23. Den nuvarande indexnivån visar att läget fortsatt är bättre än normalt. En majoritet är fortsatt positiva och två femtedelar av företagen tycker att konjunkturen är tillfredsställande medan en lika stor andel anser den vara god. Att det är bra fart i branschen avspeglas i att 95 procent av företagen produ-

cerar för fullt, samt att andelen företag som inte ser något hinder för fortsatt expansion har ökat jämfört med förra hösten. Företagens investeringsplaner har blivit mer expansiva. Medan det förra året inte var någon som planerade en ökning så räknar nu vart tionde företag med ökade investeringar det kommande halvåret.

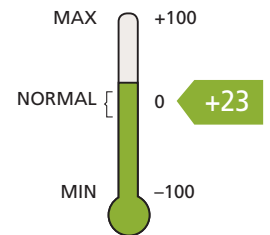
Exporten väntas öka

Till våren räknar företagen med att efterfrågan från utlandet kommer att öka betydligt vilket kommer att få genomslag på produktionen som väntas stiga i samma takt. Däremot spås ingen uppgång för orderingen på hemmamarknaden vilket troligtvis har hållit tillbaka den samlade konjunkturprognosen där företagen spår en liten försvagning det kommande halvåret. Trots att branschens konjunktur har förbättrats kraftigt de två senaste åren så har antalet anställda fortsatt att minska med oförändrad styrka vilket tyder på att struktumvandlingen ännu inte är avslutad. En ljusning kan dock skyntas och till våren räknar företagen med att antalet anställda endast kommer att minska svagt. I takt med det förbättrade läget har behovet av tekniska tjänstemän ökat men rekryteringen kan komma att bli problematisk då nästan hälften av företagen i höst uppger brist på denna yrkeskategori. ■

INDUSTRIPRODUKTION OCH ORDERINGÅNG
Nettotal hösten 2015

Konjunkturindex

PROGNOS INFÖR VÅREN 2016

Konjunktur- utsikter

Total produktions- volym

Orderingång från exportmarknaden

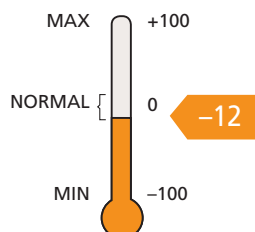
Orderingång från hemmamarknaden

Antal anställda

Konjunkturindex

PROGNOS INFÖR VÅREN 2016

Konjunktur- utsikter

Total produktions- volym

Orderingång från exportmarknaden

Orderingång från hemmamarknaden

Antal anställda

LITEN KONJUNKTURFÖRSVAGNING

Konjunkturläget inom verkstadsindustrin har dämpats en aning under det senaste året men branschen befinner sig alltjämt i normalkonjunktur. Produktionen ökade under första halvåret men bedöms stanna av under hösten. Lönsamheten har dock förbättrats väsentligt och företagen förväntar sig att konjunkturen ska förbättras något till våren då framförallt exportorderingen väntas ta fart.

Konjunkturläget för verkstadsindustrin har dämpats marginellt under det senaste året. Konjunkturindex har minskat svagt till -12 och trots försvagningen får konjunkturläget alltjämt betraktas som normalt. Även om stämningsslaget bland verkstadsföretagen försämrats från ifjol så är det bättre än för både två och tre år sedan. Nedgången under de senaste tolv månaderna speglar framförallt en betydande försvagning för de mindre företagen, medan storföretagen istället rapporterar om en svag konjunkturförbättring. Det är ett tydligt skifte jämfört med fjolåret då konjunkturen istället var starkast för de mindre företagen. Att de mer exportberoende storföretagen nu upplever en något bättre konjunktur kan bero på att exportorderingen lyfte kraftigt under första halvåret, då också storföretagens produktion ökade starkt. Orderingången från hemmamarknaden var samtidigt dämpad.

Lönsamheten har stärkts

Under hösten ser inflödet av nya order från exportmarknaden ut att bromsa in något, medan efterfrågan från hemmamarknaden är närmast oförändrad. Det något svalare efterfrågeläget under hösten är troligtvis ett av skälen till att produktionshöjningar som skedde under våren upphör och att företagen istället planerar för oförändrad produktion under hösten. Även anställningsplanerna berörs av detta och betydande personalnedskärningar genomförs under hösten. Orderstocks-

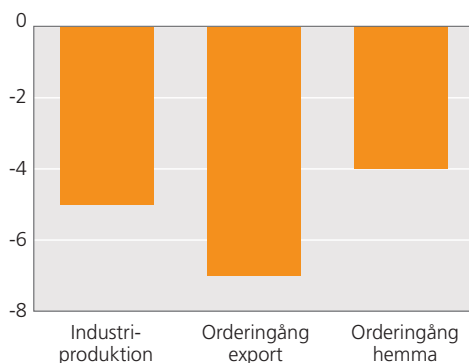
bedömningen har försämrats under det senaste året. Nästan hälften av företagen uppger att orderböckerna är tunnare i nuläget än för ett halvår sedan, och fyra av tio tycker den nuvarande orderstocken är för liten i förhållande till produktionskapaciteten. Efterfrågeläget är den klart största tillväxtbarriären för verkstadsindustrin och över tre fjärdedelar av företagen uppger detta som det främsta hindret för fortsatt tillväxt.

En ljuspunkt är att lönsamheten i branschen har förbättrats betydligt och i nuläget svarar nästan en tredjedel av företagen att lönsamheten är god. Det är framförallt för de större företagen som lönsamheten har förbättrats under det senaste året men även småföretagen uppger att lönsamheten förbättrats svagt. Trots att bedömningarna om det rådande konjunkturläget är relativt dämpade så har investeringsklimatet förbättrats något och en femtedel av företagen räknar med att höja investeringarna under det kommande halvåret. Majoriteten av företagen planerar dock att hålla investeringarna på en oförändrad nivå.

Svag förbättring till våren

Bedömningarna om konjunkturutvecklingen på ett halvårs sikt är försiktigt positiva och en fjärdedel av företagen tror att konjunkturläget förbättras till våren. De större företagen spår kraftiga produktionshöjningar medan småföretagen planerar att hålla kvar produktionen på en relativt oförändrad nivå. Orderingången från exportmarknaden väntas öka på bred front och storföretagen tror även på ett uppsving för den inhemska efterfrågan. Personalnedskärningarna beräknas dock fortsätta i ungefär samma takt även under våren. ■

INDUSTRIPRODUKTION OCH ORDERINGÅNG Nettotal hösten 2015

NORMALT KONJUNKTURLÄGE

Den norrländska trävaruindustrin som helhet befinner sig fortsatt i normalkonjunktur, även om läget för har försämrats för sågverken. Sedan förra hösten har efterfrågan för branschen stigit och företagen har ökat produktionsnivån. Inför våren är man hyfsat optimistiska och tror på en måttlig konjunkturförstärkning

För några år sedan befann sig trävaruindustrin i en djup lågkonjunktur men läget har förbättrats på sistone. Det stora lyftet kom under fjolåret då branschens konjunkturindex tog sig från ett svagt läge till något starkare än normalt. Sedan förra året har konjunkturindex tappat ett fåtal enheter och uppgår nu till +13, vilket indikerar att normalkonjunktur råder. För trävaruindustrin särredovisas sågverken och för dem har konjunkturen de senaste åren svängt mer med djupare dalar och högre toppar än trävaruindustrin som helhet. Tidigare år har utvecklingen för sågverken och övriga trävaruindustrin haft samma riktning men det senaste året har de gått åt olika håll. Sågverkens konjunktur har kraftigt försämrats under det gångna året, från en relativt stark konjunktur till ett läge som är svagare än normalt. Övriga delar av trävaruindustrin har tvärtom stärkts något.

Fyra av tio företag har nyanställt

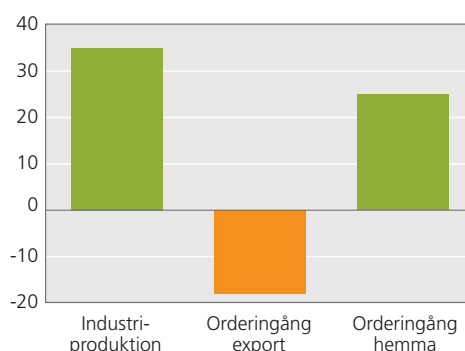
Trävaruföretagen har det senaste året mött en högre efterfrågan. I början av året steg orderingången från såväl export- som hemmamarknaden men under hösten har efterfrågan från utlandet dämpats medan den inhemska marknaden fortsatt att visa ett ökat intresse för trävaruföretagens produkter. Även om många företag anger att orderstocken har ökat det senaste halvåret så anser ändå vart tredje företag att den är för liten om man ser till företagets produktionsnivå. En stor andel av företagen har ökat sin produktion sedan förra hösten. I synnerhet skedde en ökning första halvåret i år, då sex av tio företag ökade produktionen. Andra halvåret har produktionsvolymen fortsatt att öka, men i en något beskedligare takt. Fyra av tio företag har också utökat personalstyrkan det senaste halvåret. För den totala trävaruindustrin har lönsamheten sjunkit sedan förra hösten, men lönsamheten i branschen får ändå betraktas som god. Ungefär hälften av företagen svarar att

lönsamheten är normal och vart tredje uppger att den är god. Även om lönsamheten uppges vara något sämre än ifjol så är det en avsevärd förbättring från 2012 och 2013 då över hälften ansåg att den var dålig. Om man bryter ut sågverken ur totala trävaruindustrin så blir det tydligt att det är för dessa företag som lönsamheten har försämrats. Förra året svarade över 60 procent av sågverken att lönsamheten var god att jämföra med ungefär vart femte i år.

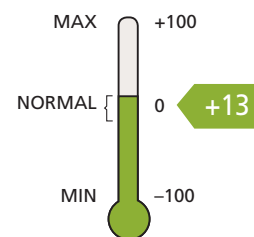
Ökade investeringsplaner till våren

Trävaruindustrin är relativt optimistisk inför våren och förväntar sig en måttlig konjunkturförstärkning. Branschen ser framför sig ett relativt kraftigt ökat inflöde av nya order från såväl hemma- som exportmarknaden och som en följd räknar man med att skruva upp produktionen till våren. Företagen har inga planer på att utöka personalstyrkan ytterligare till våren utan väntas klara sig med nuvarande personal för att hantera den förväntade produktionsökningen. Däremot är investeringsplanerna högre än de varit på några år och drygt fyra av tio företag planerar att öka investeringarna till våren. ■

INDUSTRIPRODUKTION OCH ORDERINGÅNG
Nettotal

Konjunkturindex

PROGNOS INFÖR VÅREN 2016

Konjunktur- utsikter

Total produktions- volym

Orderingång från exportmarknaden

Orderingång från hemmamarknaden

Antal anställlda

PROGNOS
INFÖR VÅREN 2016

Konjunktur-
utsikter

Total produktions-
volym

Orderingång-
hemmamarknad

Antal
anställda

LITEN FÖRBÄTTRING

Jämfört med hösten i fjol ser konjunkturläget något ljusare ut. Produktionen har stabiliserats men däremot är den svaga orderingången fortfarande ett problem. Prognoserna pekar inte heller mot några markanta efterfrågeökningar det kommande halvåret.

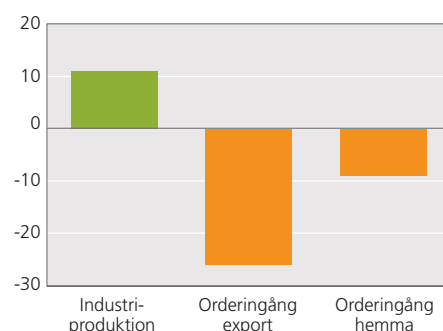
Livsmedelsindustrin gjorde i fjol den svagaste konjunkturbedömningen av samtliga särredovisade industribranscher. Denna höst ser läget bättre ut där konjunkturindex lyft från -27 till -5 vilket indikerar normalkonjunktur. En bidragande orsak till det är att produktion stabiliserats något och i varje fall inte minskar längre vilket den gjort under ett par års tid. De mindre företagen rapporterar om vissa produktionsökningar första halvåret och en lite större uppgång andra halvåret i år. Ungefär en fjärdedel av företagen producerar nu med fullt kapacitetsutnyttjande, vilket det var nästan ingen som gjorde i fjol.

Däremot råder fortfarande ett dämpat orderläge inom branschen, såväl från hemmamarknaden som från exportmarknaden. Bedömningen av orderstocken är dock inte lika nattsvart som vid fjolårets undersökning. Antalet anställda fortsätter samtidigt att minska och den negativa trenden för sysselsättningen i branschen ser ut att fortsätta.

Försiktiga prognoser

På ett halvårs sikt ser företagen relativt dämpat på utvecklingen. Konjunktoren väntas endast förbättras marginellt vilket innebär att man räknar med små förändringar av orderinflödet. Produktionen fortsätter dock att skruvas upp i de små företagen även första halvåret 2016 medan de stora räknar med oförändrad produktionsnivå. Vissa ökade investeringar kan komma i fråga men trots det ser personalnedskrifningarna ut att fortsätta, särskilt bland de större företagen. ■

INDUSTRIPRODUKTION OCH ORDERINGÅNG
Nettotal hösten 2015

■ BYGGVERKSAMHET

PROGNOS
INFÖR VÅREN 2016

Konjunktur-
utsikter

Byggande

Antagna anbud

Antal
anställda

ÖKAT BYGGGANDE

Läget för byggföretagen har stärkts och branschen befinner sig nu i ett relativt gott konjunkturläge. Sedan förra hösten har orderingången ökat, byggaktiviteten stigit och resursutnyttjandet förbättrats.

Byggkonjunktoren i Norrland har förbättrats sedan förra hösten och branschen befinner sig, med ett konjunkturindex på +21 i ett hyfsat starkt konjunkturläge. Från 2012 till 2014 låg branschens konjunkturindex nära nollstrecket, så årets resultat innebär en tydlig förbättring. Konjunktoren har stärkts kraftigt för delbranschen installationer och slutbehandling, vars konjunkturindex nu uppgår till +30, samtidigt som index för delbranschen bygg- och anläggningsarbete försvagats några enheter till +8.

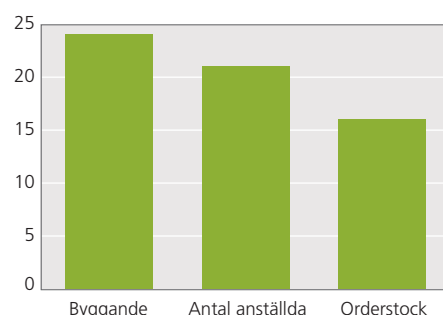
Att läget förbättrats för byggbranschen som helhet märks på flera sätt. Företagen uppger att orderingången har ökat och drygt fyra av tio företag svarar att orderstocken är större nu än den var för ett halvår sedan. I linje med den ökade efterfrågan så har byggandet stigit, i synnerhet det senaste halvåret. För att klara av den ökade byggaktiviteten har ett flertal företag utökat personalstyrkan, men trots det uppges vart tredje företag fortfarande ha brist på personal. Ytterligare ett tecken

på att byggkonjunktoren förbättrats det senaste året är att utnyttjandet av företagets samlade produktionsresurser har ökat betydligt och drygt åtta av tio företag anser nu att resursutnyttjandet är stort eller lagom.

Måttlig försvagning väntas

Byggföretagen gör vanligtvis negativa vårprognoser och så även i årets undersökning då båda delbranscherna förväntar sig en måttlig försvagning av konjunktoren till våren. Orderingången spås bli oförändrad, men företagen tror ändå att det totala byggandet kommer att minska något. ■

BYGGGANDE, ANSTÄLLDA OCH ORDERSTOCK
Nettotal hösten 2015

ÖKAD ARBETSKRAFTSBRIST

De norrländska IT-tjänsteföretagen närmar sig högkonjunktur och det mesta pekar uppåt. Det enda orosmolnet är bristande tillgång på arbetskraft som gör att risken finns att företagen inte klarar av att möta den ökade efterfrågan.

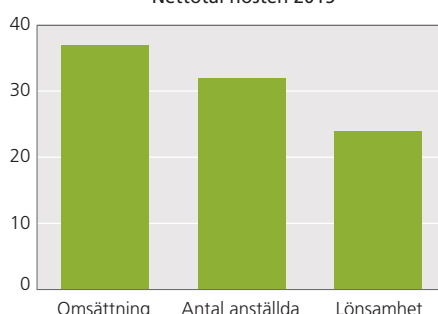
Efter en kraftig förstärkning 2013 bromsade uppgången i konjunkturindex temporärt in förra året trots att IT-tjänsteföretagen rapporterade om en febril aktivitet. Samtidigt vände konjunkturen för industrin uppåt och ekonomin visade en bredare uppgång än tidigare vilket fick datakonsulterna att se med tillförsikt på framtiden. Den bredare konjunkturförstärkningen under förra året har nu fått ett tydligt genomslag för datakonsulterna som i höst uppvisar ett mycket starkt konjunkturläge. Konjunkturindex har ökat från +24 till +37 och läget närmar sig högkonjunktur. Vart fjärde företag bedömer att konjunkturläget är bra och sex av tio företag anser att det är tillfredsställande. Omsättningen har ökat kraftigt och nästan hälften av företagen uppger att faktureringsvolymen är större än i våras. Den goda utvecklingen har lett till en kraftig ökning av personalstyrkan.

+37
.....
KONJUNKTURLÄGE

Brist på personal

Till våren spår branschen att konjunkturen fortsätter att stärkas och mer än hälften av företagen tror på ökad försäljning. För att möta den högre efterfrågan räknar åtta av tio företag med att nyanställa, men rekryteringen av personal kan komma att bli problematisk. Redan i höst uppger drygt 70 procent av företagen brist på branschkompetent personal. Nästan sex av tio företag anger också tillgången på arbetskraft som det främsta expansionshindret. Företagen är i höst nöjda med lönsamheten men tror, trots ökade personalkostnader, att lönsamheten kommer förbättras ytterligare. ■

OMSÄTTNING, ANSTÄLLDA OCH LÖNSAMHET
Nettotal hösten 2015

PROGNOS
INFÖR VÅREN 2016

Konjunktur-
utsikter

Omsättning

Lönsamhet

Antal
anställda

FÖRETAGSTJÄNSTER ■

UPPGÅNG FÖR KONSULTERNA

Konjunkturen för den norrländska konsultbranschen är i höst något starkare än normalt. Efterfrågan har stärkts kraftigt sedan i fjol och företagen kan nu uppvisa högre marginaler. Till våren väntas läget bli oförändrat.

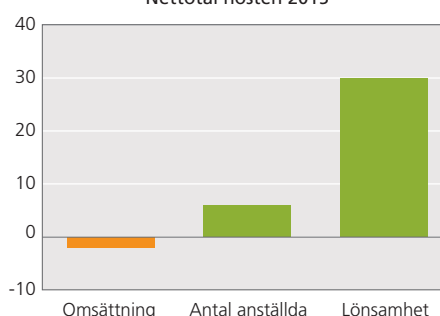
Konsultbranschens förväntningar på framtiden var i fjol mycket optimistiska. Företagen såg i spåkulan ett klart förbättrat konjunkturläge till våren och hela sju av tio företag räknade med ökade faktureringsvolymen. Utfallet visar att prognoserna inte infriades fullt ut men att utvecklingen blev positiv. Faktureringsarna ökade mycket kraftigt och fler än hälften av företagen uppger att omsättningen var högre i våras än förra hösten. Innevarande höst landar konjunkturindex på +21 och läget kan beskrivas som något starkare än normalt. Den kraftiga efterfrågeökningen ser nu ut att ha dämpats men branschen räknar med att faktureringsvolymen i under andra halvåret ligger kvar på samma nivå som i våras. Inte sedan 2011 har konjunkturen varit så stark som i höst men i likhet med tidigare år har antalet anställda endast ökat svagt. Istället verkar det som att fokus har legat på att höja lönsamheten, vilket branschen också har lyckats med.

+21
.....
KONJUNKTURLÄGE

Neutrala förväntningar

Ska man tro på företagens prognoser om våren 2016 verkar det som att det mesta kommer att ligga kvar på samma nivåer som i höst. Efterfrågan väntas förvisso öka något men inte i en sådan omfattning att det får genomslag på tillväxten i branschen. Istället räknar företagen med ett likartat läge och planerna på nyanställningar förblir återhållsamma. Lönsamheten väntas ligga kvar på en oförändrad nivå och investeringarna ser ut att endast öka svagt. De planerade investeringarna väntas till största del bekostas av eget kapital men 15 procent räknar med att finansieringen sker i form av lån från bank eller finansinstitut. ■

OMSÄTTNING, ANSTÄLLDA OCH LÖNSAMHET
Nettotal hösten 2015

PROGNOS
INFÖR VÅREN 2016

Konjunktur-
utsikter

Omsättning

Lönsamhet

Antal
anställda

PROGNOS
INFÖR VÅREN 2016

Konjunktur-
utsikter

Försäljningsvolym

Lönsamhet

Antal
anställda

FÖRSÄLJNINGEN ÖVERSTEG PROGNOSEN

+26

KONJUNKTURLÄGE

Sällanköpshandeln i Norrland går bra för tillfället. Både försäljningen och lönsamheten har förbättrats sedan förra hösten och branschen befinner sig nu i ett läge som är starkare än normalt. Till våren förväntar sig handlarna att konjunkturen kommer att stärkas ytterligare och närma sig högkonjunktur.

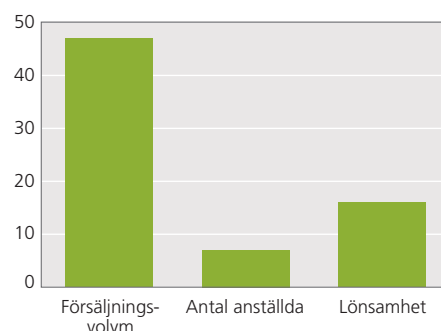
Sällanköpshandeln har på riksnivå haft en stark utveckling det senaste året och även de norrländska handlarna rapporterar om en gynnsam utveckling sedan förra hösten. Förra året fick branschen ett rejält uppsving då den från ett svagt konjunkturläge tog sig upp till normalkonjunktur. Sedan dess har läget stärkts ytterligare och sällanköpshandeln befinner sig nu, med ett konjunkturindex på +26, i ett läge som är starkare än normalt. Handlarna förväntade sig förra hösten inte att försäljningen skulle öka kommande sex månader, men det gjorde den. Försäljningen steg första halvåret i år och har de senaste månaderna lagt in ytterligare en växel. I takt med den ökade försäljningen så har även lönsamheten förbättrats och mindre än vart femte företag upplever för närvarande att lönsamheten är dålig. En del företag har utökat personalstyrkan sedan förra mätningen, men fler företag än tidigare anger ändå att de har brist på personal. Att konjunkturen

stärkts för sällanköpshandeln kan också avläsas i att allt färre företag nu anger att ett svagt efterfrågeläge hindrar dem från att expandera verksamheten.

Handlarna tror på bättre lönsamhet till våren

Handlarna ser framför sig att konjunkturen kommer att stärkas ytterligare till våren och då närma sig högkonjunktur. De tror förvisso att försäljningen endast kommer att öka svagt, men har förväntningar på att kunna ta ut högre marginaler och på så sätt öka lönsamheten. ■

FÖRSÄLJNINGSVOLYM, ANSTÄLLDA OCH LÖNSAMHET
Nettotal hösten 2015

■ BILHANDEL

PROGNOS
INFÖR VÅREN 2016

Konjunktur-
utsikter

Försäljningsvolym

Lönsamhet

Antal
anställda

STARKT UPPÅT FÖR BILHANDELN

+55

KONJUNKTURLÄGE

Det råder optimism inom bilhandeln för närvarande och konjunkturläget är mycket starkt. Det ser riktigt ljus ut för både försäljningen och anställningsplanerna och det starka konjunkturläget väntas bestå under våren.

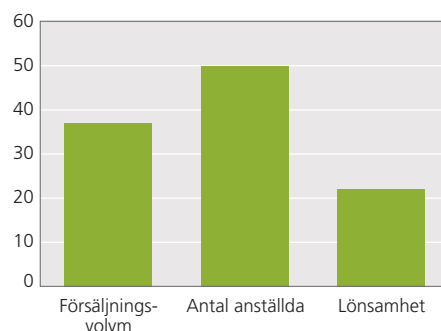
Konjunkturläget för bilhandeln i Norrland har förbättrats mycket kraftigt under det senaste året. Nästan två tredjedelar av bilhandlarna rapporterar i höst att konjunkturläget är starkt, vilket är ett tydligt skifte från ett år tillbaka då andelen var cirka 20 procent. Konjunkturindex har därmed stigit markant och nuvärdet på 55 visar att branschen befinner sig i högkonjunktur. Uppgången bekräftas av en stark utveckling för antalet nyregistrerade bilar i Norrland som enligt den officiella statistiken steg med 12 procent i årstakt under tredje kvartalet.

Bilförsäljningen steg mycket kraftigt under första halvåret och ser ut att fortsätta brant uppåt även under hösten. Uppgången sätter också spår i sysselsättningen och en övervikt av företagen planerar att öka personalstyrkan under hösten. Branschen skriker efter personal för närvarande och en femtedel av företagen uppger att just bristen på arbetskraft är det största hindret för fortsatt tillväxt.

Högkonjunkturen stannar till våren

Bedömningarna inför våren är övervägande positiva och företagen spår att konjunkturläget ligger kvar på ungefär samma nivå som under hösten. Den kraftiga uppgången för bilförsäljningen väntas förvisso bromsa in men handlarna spår att lönsamheten fortsätter att vara god. Företagen planerar också en betydande ökning av personalstyrkan vilket indikerar en förväntan om en fortsatt stark utveckling för bilhandeln. ■

FÖRSÄLJNINGSVOLYM, ANSTÄLLDA OCH LÖNSAMHET
Nettotal hösten 2015

NEDGÅNG I INDUSTRIENS FOTSPÅR

Förra höstens uppsving har vänts till en nedgång för transport- och logistikbranschen. Transportvolymerna har dämpats och lönsamhetsomdömet försämrats jämfört med i fjol. Till våren väntas dock en rejäl uppgång för transportverksamheten.

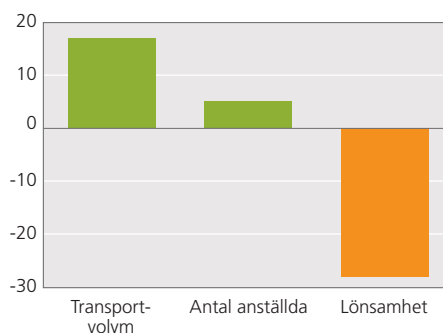
I takt med att industrikonjunkturen försvagats så har även transportbranschen tappat. Förra året förbättrades läget avsevärt för transportföretagen i Norrland med kraftigt stigande transportvolymerna under framförallt andra halvåret. Även sysselsättningen steg markant och det fanns förväntningar om en fortsatt konjunkturuppgång. Första halvåret i år kom dock en nedåtgång där transportvolymerna sjönk och nulägesbedömningen för andra halvåret visar endast på en mindre återhämtning. Troligtvis hittas en del av förklaringen i att vissa delar av industrin har gått svagare än vid motsvarande period i fjol.

Transportbranschens konjunkturindex har sjunkit från +18 i fjol till -10 och lönsamheten har försvagats. Knappt ett av tio företag bedömer lönsamheten i dagsläget som god, det var ungefär dubbelt så många som gjorde det vid fjolårets mätning. Efter den rejäla ökningen av antalet anställda i fjol så har personalstyrkan hållits någorlunda oförändrad under 2015.

Förbättring väntas till våren

Företagen räknar med att den nuvarande nedgången blir kortvarig och att konjunkturen vänder uppåt igen till våren. Ungefär hälften av företagen tror på ökade transportvolymerna första halvåret 2016 medan nästan inga räknar med minskade volymer. Sysselsättning och lönsamhet förväntas endast förändras marginellt. Detsamma gäller för investeringsplanerna där det är lika stor andel som tänker sig ökade investeringar kommande halvår som andelen som tänker sig att minska på investeringarna. ■

TRANSPORTVOLYM, ANSTÄLLDA OCH LÖNSAMHET
Nettotal hösten 2015

-10

KONJUNKTURLÄGE

PROGNOS
INFÖR VÅREN 2016

Konjunktur-
utsikter

Transportvolym

Lönsamhet

Antal
anställda

FASTIGHETSVERKSAMHET ■

FÖRBÄTTRAD LÖNSAMHET

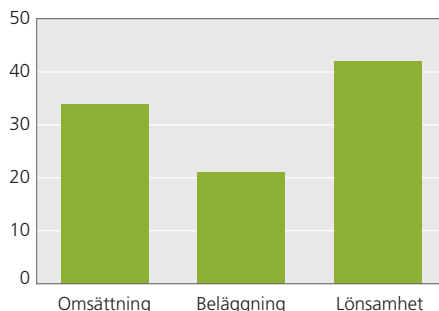
Bilden är något otydlig kring det aktuella konjunkturläget inom fastighetsbranschen. Omdömena är relativt dämpade trots att omsättningen återhämtats under andra halvåret samtidigt som det rådande marknadsläget har hjälpt till att förbättra lönsamheten.

Fastighetsbranschen tillkom i konjunkturbarometern hösten 2012 vilket innebär att detta är fjärde året som branschen undersöks. Signalerna denna gång är lite blandade men det går att konstatera att konjunkturindex sjunkit successivt under de fyra åren. Denna höst beräknas det till +2, vilket är en svag nedgång från i fjol då det låg på +8. Konjunktur-nedgången märktes framförallt under första halvåret i år då det var något fler företag som minskade faktureringen än som ökade den. Under andra halvåret verkar det ha skett en viss återhämtning men fortfarande rapporterar merparten av fastighetsbolagen oförändrad fakturering. Ett positivt tecken är dock att lönsamheten förbättrats avsevärt inom branschen där hälften av företagen nu anser att lönsamheten är god. Tidigare år har den andelen legat på runt en fjärdedel. Detta är sannolikt kopplat till den kraftiga prisuppgången på fastighetsmarknaden i kombination med låga låneräntor.

Svagt uppåt kommande halvår

Det väntas inga större förändringar av konjunkturen till våren men sett till delfrågorna ser det mesta ut att gå åt rätt håll. Faktureringen och omsättningen beräknas fortsätta öka svagt liksom beläggningen. Investeringarna väntas också öka något och andelen investeringar som finansieras med eget kapital har ökat, troligtvis kopplat till den förbättrade lönsamheten i branschen. Färre räknar dessutom efterfrågan som det stora expansionshindret. I fjol angav drygt hälften av företagen detta som det främsta hindret medan det endast är en femtedel som gjort det i år. ■

OMSÄTTNING, BELÄGGNING OCH LÖNSAMHET
Nettotal hösten 2015

+2

KONJUNKTURLÄGE

PROGNOS
INFÖR VÅREN 2016

Konjunktur-
utsikter

Omsättning

Beläggning

Investerings-
planer

PROGNOS
INFÖR VÅREN 2016

Konjunktur-
utsikter

Omsättning

Lönsamhet

Antal
anställda

ÖKAD OMSÄTTNING

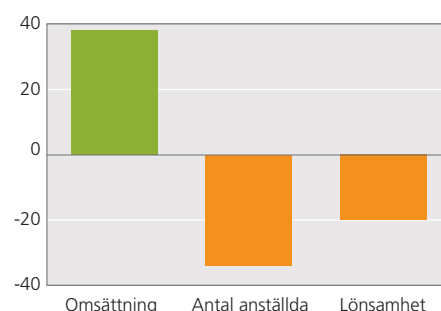
Turistnäringen i Norrland har haft ett bra år med ökad omsättning under såväl vinter- som sommarsäsongen. Lönsamheten har dock försämrats vilket kan vara förklaringen till att konjunkturlägesbedömningarna inte stärkts.

Aktiviteten inom den norrländska turistnäringen har ökat 2015 och försäljningen har överträffat fjolårets. Trots det har inte konjunkturlägesbedömningarna förbättrats. Konjunkturindex har i höst beräknats till -3 vilket är i stort sett oförändrat från förra året och indikerar att konjunkturläget alltjämt är normalt. En förklaring till att företagen inte blivit mer nöjda kan vara att lönsamheten försämrats. Vartannat företag tycker nu att lönsamheten är dålig vilket är en betydande ökning. Denna utveckling tyder på att man inte kunnat höja priserna i önskad takt och som svar på det har företagen dragit ned på personal. Turistbranschen i Jämtland har i år utvecklats bättre än i övriga Norrland. I synnerhet vintersäsongen var mycket lyckad i Jämtland med ökad försäljning för i stort sett alla företag. Detta avspeglar sig i länets konjunkturindex som stigit väsentligt sen i fjol och till skillnad mot då är högre än för Norrland totalt.

Stor optimism inför 2016

Bokningsläget inför kommande vintersäsong ser starkt ut då sex av tio företag uppger att det är bra och tre av tio att det är normalt. Majoriteten av företagen tror att försäljningen överträffar föregående vintersäsong och det verkar blåsa medvind i branschen. Konjunkturprognoserna för 2016 pekar mot en kraftig förbättring och fyra av tio företag planerar att öka investeringarna. Antalet anställda väntas dock bli oförändrat och lönsamheten väntas därför förbättras avsevärt. Svaren är överlag än mer positiva i Jämtland än i de övriga länen. ■

OMSÄTTNING, ANSTÄLLDA OCH LÖNSAMHET
Nettotal hösten 2015

GÄSTNÄTTER

ANTAL GÄSTNÄTTER I NORRLAND

		2010	2011	2012	2013	2014
Gävleborg	Hotell	522 939	534 812	548 994	554 024	573 969
	Stugbyar och vandrarhem	102 750	94 960	98 347	87 851	101 094
	Camping	275 230	251 487	250 344	270 647	280 439
	Privata stugor o lägenh.	39 932	26 409	36 543	44 958	49 426
	Gästnätter totalt	940 851	907 668	934 228	957 480	1 004 928
Västernorrland	Hotell	580 688	597 998	624 092	667 788	690 223
	Stugbyar och vandrarhem	89 421	88 268	116 672	100 288	107 655
	Camping	244 921	254 911	263 589	279 039	305 509
	Privata stugor o lägenh.	8 086	5 454	5 555	7 806	8 114
	Gästnätter totalt	923 116	946 631	1 009 908	1 054 921	1 111 501
Jämtland	Hotell	683 020	682 069	726 549	719 483	722 647
	Stugbyar och vandrarhem	402 233	383 442	380 308	368 269	400 816
	Camping	484 167	462 592	459 479	449 089	492 275
	Privata stugor o lägenh.	1 036 019	923 915	933 449	902 382	987 030
	Gästnätter totalt	2 605 439	2 452 018	2 499 785	2 439 223	2 602 768
Västerbotten	Hotell	755 420	785 445	769 746	757 925	803 921
	Stugbyar och vandrarhem	116 124	110 037	123 569	139 640	163 678
	Camping	538 231	613 442	604 473	622 815	573 107
	Privata stugor o lägenh.	52 876	42 852	41 836	43 511	42 325
	Gästnätter totalt	1 462 651	1 551 776	1 539 624	1 563 891	1 583 031
Norrbotten	Hotell	979 268	990 842	1 049 619	1 024 503	1 070 770
	Stugbyar och vandrarhem	..	..	..	..	..
	Camping	696 196	748 977	732 182	704 531	679 851
	Privata stugor o lägenh.	..	..	..	..	..
	Gästnätter totalt	2 007 469	2 066 386	2 130 917	2 152 202	2 191 442
Norrland totalt	Hotell	5 932 057	5 858 093	5 983 545	6 015 515	6 302 228
	Stugbyar och vandrarhem	..	..	..	..	..
	Camping	3 521 335	3 591 166	3 719 000	3 723 723	3 861 530
	Privata stugor o lägenh.	..	..	..	..	..
	Gästnätter totalt	2 238 745	2 331 409	2 310 067	2 326 121	2 331 181

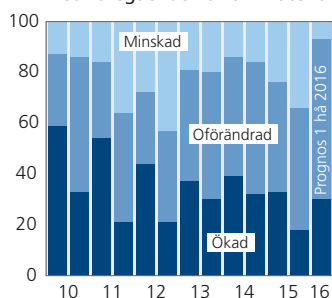
LJUSNING FÖR EXPORTEN

Uppgifterna på denna sida baseras på en regional fördelning av utrikeshandelsstatistiken. Beräkningarna är av schablonmässig karaktär, vilket gör att resultaten skall tolkas med försiktighet. Företagens export och import fördelas med hjälp av antalet anställda på respektive arbetsställe.

Efter ett par år med sjunkande försäljning så ljusnade det något för den norrländska exporten under 2014. För Norrland totalt var exporten oförändrad jämfört med föregående år och i tre av fem län noterades uppgångar. Störst ökning mätt i procent stod Jämtland för men exporten därifrån är liten och det var i Norrbotten som exporten ökade mest i värde. Gävleborg är det län där exporten utvecklats klart sämst de senaste åren och den svaga utvecklingen fortsatte även 2014 då exporten backade för fjärde året i rad. Sett till branscherna så var utvecklingen mestadels negativ. Att den totala exporten ändå var oförändrad berodde på att de två branscherna som har störst export, massa/pappersindustri och verkstadsindustri, båda ökade. Den bransch som gick sämst

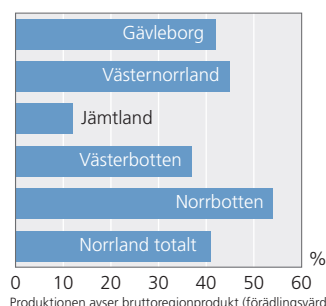
var livsmedelsindustrin där exporten minskade med nästan 30 procent mätt i löpande priser. Importen till Norrland sjönk något 2014 vilket gjorde att importens andel av exporten minskade till knappt 36 procent. Den största nedgången i importandel skedde i Jämtland som dock fortfarande ligger klart högst i Norrland. ■

INDUSTRINS EXPORTORDER
Andel företag med ökad, oförändrad resp. minskad exportorder. Jämförelse med föregående halvår. Procent

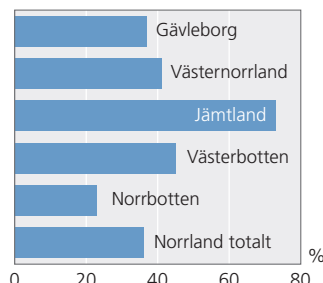

VARUEXPORTEN I ETT LÄNSPERSPEKTIV ■

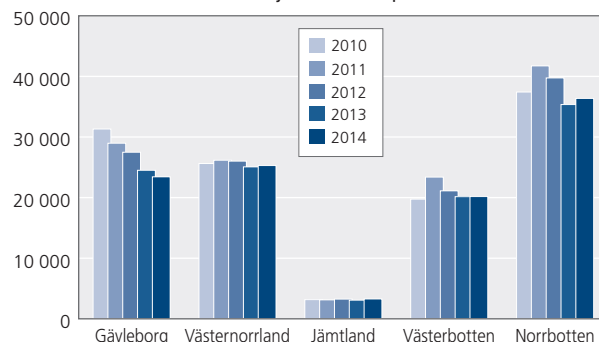
**EXPORTENS ANDEL AV NÄRINGS-
LIVETS PRODUKTION ÅR 2013**

**IMPORTENS ANDEL AV EXPORTEN
ÅR 2014**

VARUEXPORTENS UTVECKLING 2010–2014
Värden i miljoner kronor per län

EXPORTSTRUKTUREN I NORRLAND ■

VARUEXPORTEN FÖRDELAD PÅ LÄN OCH BRANSCH

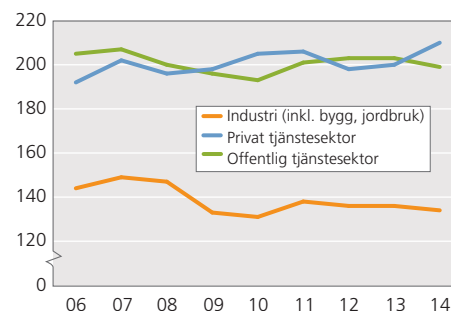
Värden i mkr 2014

	Gävleborg	Västernorrland	Jämtland	Västerbotten	Norrbotten	NORRLAND
Mineralutvinning	..*	..*	..*	..*	..*	..*
Livsmedelsindustri	44	119	64	101	326	655
Trävaruindustri	1 431	1 613	925	1 187	1 299	6 454
Massa/pappersindustri	7 745	13 625	25	2	7 822	29 219
Kemisk/gummivaruindustri	112	2 710	43	633	257	3 755
Stål- och metallindustri	6 684	512	25	882	3 198	11 301
Verkstadsindustri	4 599	4 205	1 149	13 199	2 028	25 179
Övrig industri	421	263	321	1 172	18 785	20 962
Byggverksamhet	45	23	10	33	28	139
Partihandel	846	660	382	1 637	1 191	4 716
Övrigt	1 503	1 561	332	1 326	1 432	6 153
Totalt	23 430	25 290	3 276	20 172	36 365	108 534

* Branschen har slagits ihop med Övrig industri på grund av sekretess.

Sysselsättningen i Norrland vände upp 2013 och den positiva utvecklingen fortsatte 2014. Antalet sysselsatta ökade med cirka 2 300 personer vilket motsvarar 0,4 procent. Sysselsättningen i Norrland utvecklades därmed återigen svagare än i riket där uppgången var 1,5 procent. Ökningen av antalet sysselsatta skedde uteslutande i den privata tjänstesektorn som noterade den största uppgången sedan 2007. Efter att ha ökat svagt 2013 så återupptogs den negativa trenden för industrin och för första gången på fyra år så minskade även sysselsättningen i den offentliga tjänstesektorn. Den privata tjänstesektorn tog därmed över förstaplatsen som den sektor som sysselsätter flest i Norrland.

SYSSELSÄTTNINGEN I NORRLAND
Tusental

INVESTERINGAR OCH BOSTADSBYGGANDE

INDUSTRIINVESTERINGAR FÖR NORRLAND MAJ 2015

Värden i mkr, löpande priser

	Gävle- borg	Väster- norrland	Jämt- land	Väster- botten	Norr- botten	NORRLAND		Summa
						Byggn.	Mask.	
Trävaruindustri								
2013	..	201	50	..	40	162	1 056	1 218
2014	123	174	129	79	30	155	381	535
2015 (prognos)	65	216	110	136	43	80	490	571
Massa- o pappersind.								
2013	963	785	..	..	715	256	2 466	2 722
2014	726	598	..	..	..	111	1 881	1 991
2015 (prognos)	1 413	677	..	..	..	110	2 694	2 804
Verkstadsindustri								
2013	347	246	..	..	86	176	763	939
2014	293	198	..	248	..	202	659	861
2015 (prognos)	205	199	..	241	..	121	735	855
Gruvor								
2013	..	..	..	..	7 857	720	7 478	8 198
2014	..	..	..	..	6 634	810	6 149	6 959
2015 (prognos)	..	..	..	..	..	278	6 358	6 635
Industri och gruvor totalt								
2013	2 585	1 538	103	2 106	8 860	1 728	13 465	15 192
2014	2 097	1 364	166	1 222	7 554	1 534	10 859	12 402
2015 (prognos)	2 616	1 692	161	1 928	7 641	1 106	12 931	14 038

De norrländska industriinvesteringarna sjönk 2014 för andra året i rad men SCB:s investeringsenkät från i maj tyder på att de vänder upp i år. Gruvindustrin fortsätter att dra ned men inom tillverkningsindustrin räknar merparten av företagen med en uppgång. Det gäller i synnerhet massa- och pappersindustrin som planerar för den högsta investeringsnivån sedan 2011. Efter ett par år då utvecklingen i Norrland varit svagare än i riket så pekar prognoserna mot att industriinvesteringarna 2015 ökar mer i Norrland än i resten av Sverige.

NYREGISTRERADE BILAR

Nybilsregistreringen i Norrland går starkt och har hittills i år ökat med nio procent jämfört med motsvarande period förra året. Samtliga norrlandslän visar uppgångar men spridningen är ganska stor med Gävleborg och Västerbotten i topp och Norrbotten och Jämtland i botten.

ANTAL NYREGISTRERADE PERSONBILAR

	2013				2014				2015		
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3
Gävleborg	1 258	1 795	1 641	1 779	1 504	2 024	1 768	1 986	1 661	2 381	1 984
Västernorrland	1 202	1 699	1 563	1 594	1 580	2 049	1 644	1 974	1 598	2 152	2 002
Jämtland	521	674	646	820	650	838	794	792	664	897	761
Västerbotten	1 144	1 563	1 382	1 509	1 321	1 865	1 475	1 557	1 637	1 912	1 743
Norrbotten	1 133	1 365	1 339	1 552	1 403	1 602	1 421	1 607	1 379	1 679	1 497
NORRLAND	5 258	7 096	6 571	7 254	6 458	8 378	7 102	7 916	6 939	9 021	7 987

ANTAL IGÅNGSATTA NYA BOSTÄDER

	2011	2012	2013	2014
Gävleborg				
Flerbostadshus	104	171	92	526
Småhus	112	84	78	98
Totalt	216	255	170	624
Västernorrland				
Flerbostadshus	69	51	37	210
Småhus	63	68	54	89
Totalt	132	119	91	299
Jämtland				
Flerbostadshus	82	39	130	52
Småhus	138	93	103	101
Totalt	220	132	233	153
Västerbotten				
Flerbostadshus	285	559	690	802
Småhus	199	116	138	208
Totalt	484	675	828	1 010
Norrbotten				
Flerbostadshus	253	457	376	438
Småhus	122	129	115	213
Totalt	375	586	491	651
Norrland				
Flerbostadshus	793	1 277	1 325	2 028
Småhus	634	490	488	709
Totalt	1 427	1 767	1 813	2 737

Bostadsbyggandet i Norrland steg i föl för femte året i rad och ökningstakten stegrades rejält med en uppgång på 50 procent. Antalet påbörjade bostäder var på den högsta nivån sedan 2006 och medan det tidigare bara varit flerbostadshusen som ökat så steg nu även antalet påbörjade småhus. Den största ökningen stod Gävleborg för och det enda län där bostadsbyggandet sjönk var Jämtland.

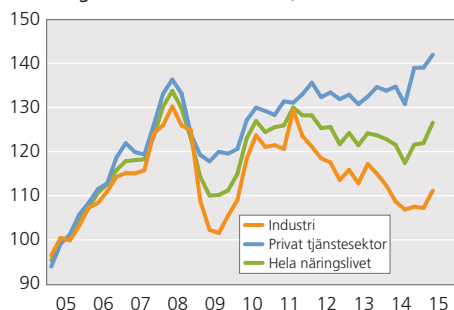
OMSÄTTNINGEN ÖKADE STARKT ANDRA KVARTALET

Omsättningen för totala näringslivet i Norrland har den senaste tiden haft en stark utveckling. Särskilt andra kvartalet då den ökade med hela 3,8 procent, säsongrensat och jämfört med kvartalet innan. Senast Norrland hade en högre omsättningsutveckling för ett enskilda kvartal var under återhämtningsåret 2010. Riket och Stockholms län utvecklades svagare än Norrland andra kvartalet, medan Västra Götaland hade en ännu starkare ökning på 6,2 procent.

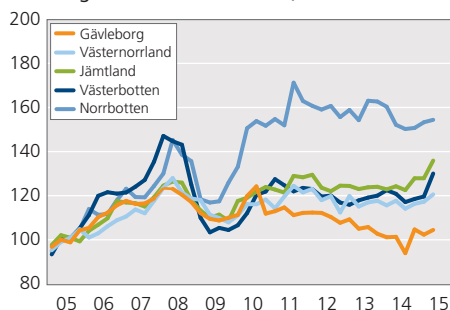
Omsättningens uppsving inleddes fjärde kvartalet i fjol och föregicks av ett stort fall kvartalet innan så utvecklingen i årstakt är inte fullt så imponerande som kvartalsutvecklingen. Jämfört med andra kvartalet förra året ökade omsättningen i Norrland med 4,1 procent. Riket hade också en bra utveckling i årstakt på över fyra procent, medan Stockholms län hade en lägre ökning. Västra Götaland överträffade de övriga även i årstakt med en uppgång på över sex procent och det är tydligt att det är den region där omsättningen för tillfället utvecklas starkast.

Omsättningen i Norrland har ökat i både den privata tjänstesektorn och industrin, men tjänstesektorn har gått klart bäst med en ökning i årstakt på 5,4 procent medan industrin ökat med 2,3 procent. Senaste kvartalet ökade emellertid industrins omsättning mer än tjänstesektorns. Det norrlandslän som gått starkast det senaste året är Jämtland med en ökning på 9,4 procent. Även Västerbotten har haft en stark utveckling på 7,6 procent. Norrbotten är det län som haft svagast utveckling, 1,5 procent i årstakt. Även senaste kvartalet gick Jämtland och Västerbotten starkast och Norrbotten svagast. ■

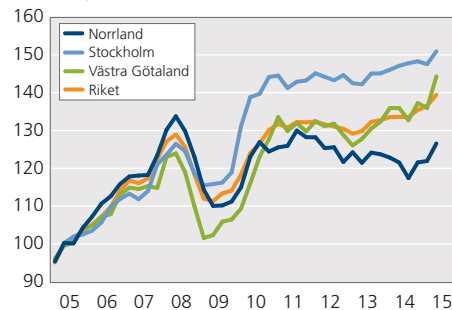
OMSÄTTNING NÄRINGSLIVET I NORRLAND
Säsongrensade kvartalsvärden, index 2005=100

OMSÄTTNING NÄRINGSLIVET
Säsongrensade kvartalsvärden, index 2005=100

OMSÄTTNING NÄRINGSLIVET
Säsongrensade kvartalsvärden, index 2005=100

HÖGRE TILLVÄXT FÖR LÖNESUMMAN

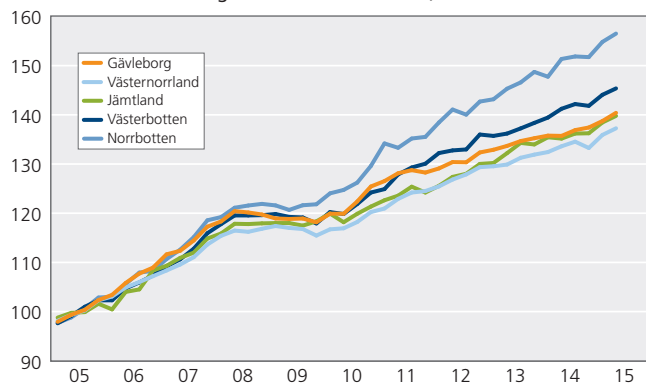
Efter en förhållandevis svag utveckling i fjol så har lönesumman i Norrland börjat öka snabbare under 2015. Såväl första som andra kvartalet bjöd på hyggliga ökningarna och första halvåret var lönesumman 2,1 procent högre än andra halvåret 2014, justerat för säsongeffekter. I riket ökade lönesumman under samma period med 2,6 procent medan såväl Stockholms som Västra Götalands läns lönesumma steg med 3,2 procent.

Även i årstakt ligger Norrland lägre än riket och övriga regioner, med en utveckling på 3,2 procent från andra kvartalet i fjol till andra kvartalet i år. Stockholms län har den kraftigaste utvecklingen på 5,5 procent.

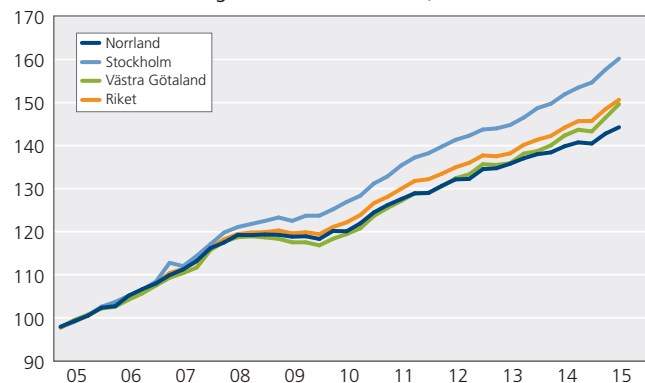
Utvecklingen av lönesumman för de olika länen i Norrland är ganska jämn. Gävleborgs län har gått starkast i årstakt, med en utveckling på 3,5 procent. Västernorrland har haft

svagast utveckling av Norrlandslänen och steg med 2,7 procent i årstakt. Förklaringen till den lägre årstakten för Västernorrland är en stor dippr fjärde kvartalet i fjol och efter det har länets lönesumma utvecklats bäst i Norrland. Den säsongrensade utvecklingen mellan de två senaste kvartalerna ligger runt en procent för samtliga regioner, där Gävleborgs län hade högst och Västerbotten lägst utveckling. ■

LÖNESUMMA PRIVAT OCH OFFENTLIG SEKTOR
Säsongrensade kvartalsvärden, 2005=100

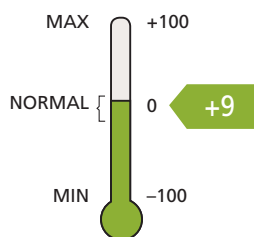

LÖNESUMMA PRIVAT OCH OFFENTLIG SEKTOR
Säsongrensade kvartalsvärden, 2005=100

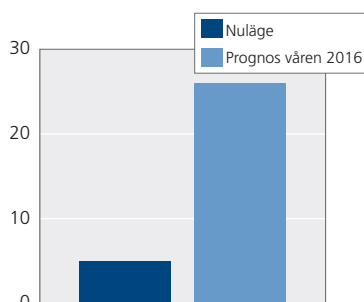

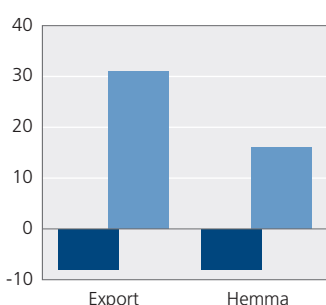
Näringslivet

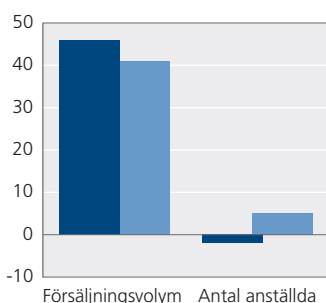
INDUSTRIPRODUKTION Nettotal

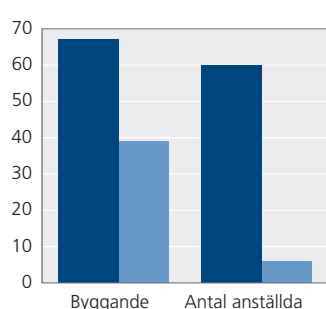
ORDERINGÅNG Nettotal

SÄLLANKÖPSHANDEL Nettotal

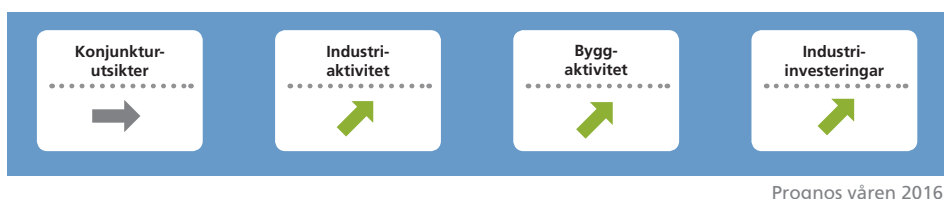

BYGGVERKSAMHET Nettotal

REJÄLT LYFT FÖR BYGGKONJUNKTUREN

Konjunktoren i Gävleborg har förbättras måttligt under året och befinner sig alltså i ett normalstarkt läge. Det är framförallt byggkonjunktoren som har tagit fart, men även industrikonjunktoren har ljusnat något där framförallt läget inom trävaruindustrin har stärkts. Sällanköpshandeln har däremot dämpats lite sedan i fjol men försäljningen väntas ta fart under hösten.

Kraftigt uppåt för trävaruindustrin

Industrikonjunktoren i Gävleborg har fortsatt att förbättras under året och konjunkturindex som i höst ligger på -4 indikerar att konjunktoren nu befinner sig i ett normalläge. Det är framförallt trävaruindustrin som har stärkts, och förstärkningen är kraftig. Branschen har lyft från lågkonjunktur för två år sedan och ser idag ut att närma sig högkonjunktur. Bakom uppgången ligger främst en väsentligt högre inhemsk efterfrågan. Det har lett till kraftiga produktionsökningar under året som skett med god lönsamhet, och över hälften av företagen planerar nu att öka personalstyrkan. Konjunktoren i verkstadsindustrin uppvisar små förändringar och det rådande konjunkturläget får betraktas som något svagare än normalt. Orderingången ser ut att minska svagt både från hemma- och exportmarknaden under hösten och företagen producerar ungefär i samma takt som under fjolåret.

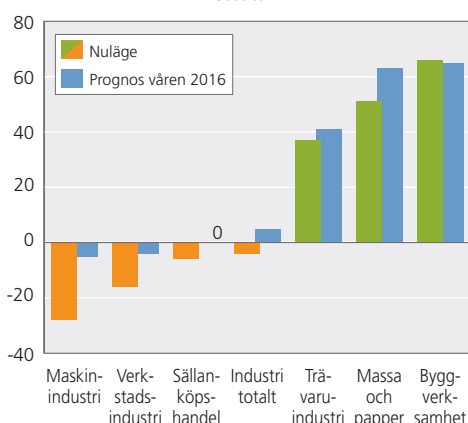
En fortsatt förbättring av industrikonjunktoren väntas till våren. De goda tiderna

för trävaruindustrin spås fortsätta och optimismen spirar också bland företagen i verkstadsindustrin som bedömer att både exportorderingen och produktionen kommer att öka kraftigt.

Kraftig ökning för byggandet

Byggkonjunktoren har stärkts rejält efter två år med dämpad utveckling. Under det senaste året har konjunkturindex ökat från -9 till 66 vilket är anmärkningsvärt. Nuvärdet tyder på att byggbranschen befinner sig i en stark högkonjunktur. Det är tydligt att det är under andra halvåret som byggkonjunktoren har tagit fart på allvar och efter en dämpad utveckling i våras ökar både byggandet och antalet antagna anbud mycket kraftigt under hösten. Knappt tre fjärdedelar av företagen rapporterar om ökad byggaktivitet och två tredjedelar svarar att de nu behöver nyanställa. Optimistiska byggföretag spår att den starka byggkonjunktoren håller sig kvar till våren och en tredjedel planerar att öka investeringarna kommande halvår.

KONJUNKTURLÄGET I OLIKA BRANSCHER HÖSTEN 2015 OCH VÅREN 2016 Nettotal

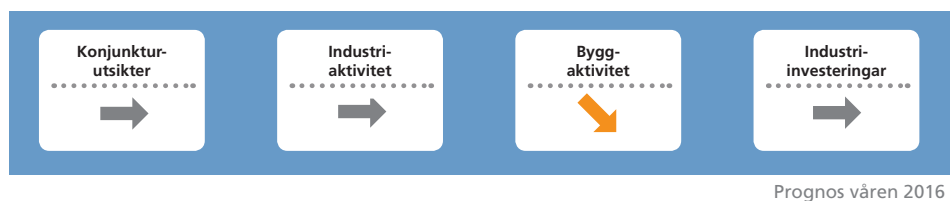
Handlarna spår stark försäljning

Efter lågkonjunktoren för två år sedan ljusnade marknadsläget för sällanköpshandeln betydligt i fjol. Hittills i år har konjunktoren dämpats en aning, men konjunkturindex på -6 indikerar ändå att branschen befinner sig i ett normalt läge. Handlarna tror dock på kraftiga försäljningsökningar under hösten, där en förväntad stark julhandel troligtvis ger draghjälp uppåt. Företagen verkar dock uppleva pressade marginaler och en fjärdedel brottas med svag lönsamhet. Inför våren spår handlarna en svag konjunkturförbättring, där den nuvarande trenden med ökande försäljningsvolym och svag lönsamhet ser ut att fortsätta. ■

HÖGKONJUNKTUR INOM HANDELN

Efter några svaga år stärktes konjunkturen i Västerbotten kraftigt i fjol och bakom ökningen fanns en starkare industri. Sedan dess har industrikonjunkturen åter försvagats men istället visar byggverksamheten och sällanköpshandeln kraftiga uppgångar. Konjunkturindex uppgår till -3 och Västerbotten befinner sig alltså i ett normalläge.

Verkstadsindustrin i lågkonjunktur

I likhet med övriga Norrland uppvisade industriföretagen i Västerbotten en kraftig återhämtning i fjol. Tyvärr verkar det som att uppgången kommit av sig och index har i höstens undersökning rasat från +16 till -26. Sämst utveckling visar verkstadsindustrin som nu befinner sig i ett läge som inte kan beskrivas som annat än lågkonjunktur. Även massa- och pappersindustrin rapporterar om en kraftig tillbakagång. Det är endast trävaruindustrin som visar motståndskraft och där är läget fortsatt något starkare än normalt. Förväntningarna i fjol höst var överlag optimistiska och industriföretagen i Västerbotten räknade med en fortsatt ökad efterfrågan under våren. Istället minskade orderingsgången från utlandet i våras och även den inhemska efterfrågan försvagades. Företagen fortsatte ändå att öka produktionen och i en snabbare takt än man tidigare räknat med. I höst har orderingsgången fortsatt att minska och industrins orderstocksomdömen har försämrats. Nästan sex av tio företag tycker att stocken är för liten och då produktionen inte anpassats till den svagare efterfrågan har färdigvarulagren byggts upp. Till våren räknar industrin med att den svaga konjunkturen kvarstår. Efterfrågan från utlandet väntas öka men tros inte leda till ökade produktionsvolymen.

Uppsving för byggbranschen

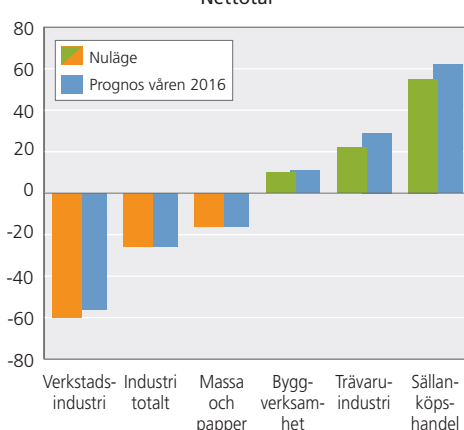
Byggkonjunkturen i Västerbotten uppvisar i höst ett rejält uppsving och index har ökat med synnerligen starka 61 enheter till +10. Redan i våras ökade aktiviteten för byggföretagen i länet och såväl byggandet som värdet av antagna anbud var betydligt högre än vad prognoserna ett halvår tidigare indikerat. Den goda utvecklingen har fortsatt under

hösten och byggandet ser ut att öka kraftigt samtidigt som efterfrågan fortsätter att stärkas. Tillgången på arbetskraft anses i höst vara ett lika stort hinder för expansion som efterfrågan. Bristen på branschspecifik personal har ökat kraftigt inom alla kategorier. Prognoserna inför våren tyder på att byggandet kommer minska men det övergripande konjunkturläget väntas förbli oförändrat.

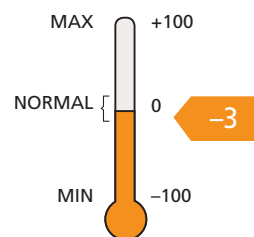
Stärkt handel

Det starkaste konjunkturläget inom den norrländska sällanköpshandeln återfinns i höst i Västerbotten. Med ett index på +55 råder nu högkonjunktur. Försäljningen har ökat mycket kraftigt under 2015 och lönsamheten har förbättrats. Närmare hälften av företagen anser nu att lönsamheten är bättre än normalt vilket är en fördubbling jämfört med för ett år sedan. Till våren räknar handlarna med att efterfrågan avtar något och försäljningsvolymen tros minska. Trots det ser företagen inom sällanköpshandeln ljus på framtiden och högkonjunkturen består. ■

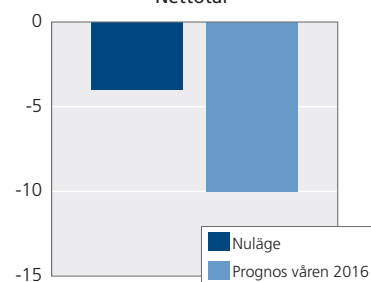
KONJUNKTURLÄGET I OLIKA BRANSCHER
HÖSTEN 2015 OCH VÅREN 2016

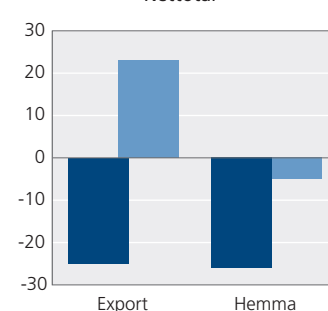
Näringslivet

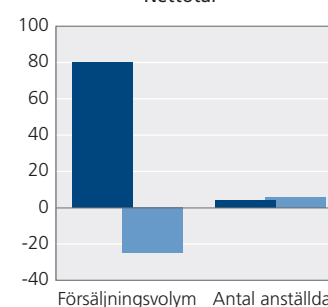
INDUSTRIPRODUKTION
Nettotal

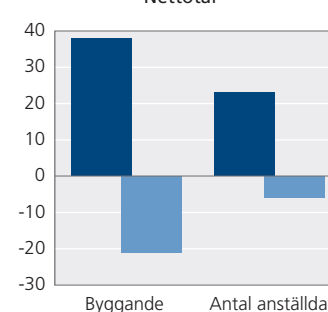
ORDERINGÅNG
Nettotal

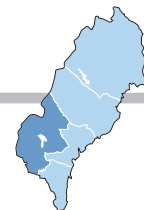

SÄLLANKÖPSHANDEL
Nettotal

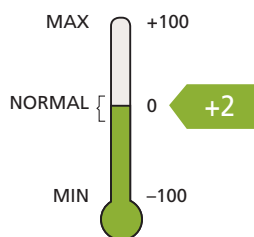
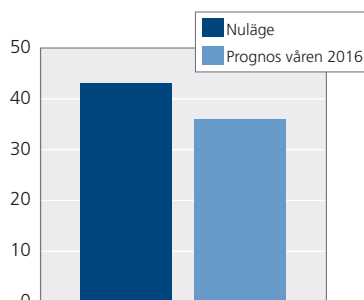
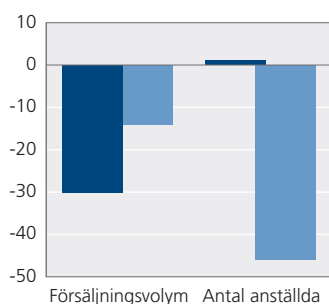
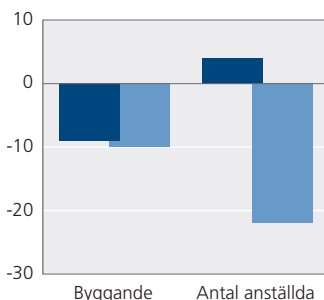
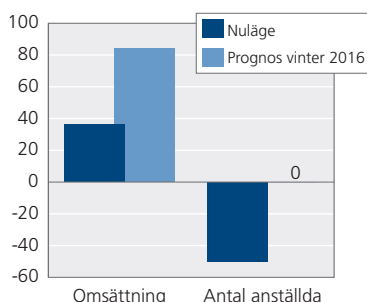

BYGGVERKSAMHET
Nettotal

Näringslivet

INDUSTRIPRODUKTION
NettotalSÄLLANKÖPSHANDEL
NettotalBYGGVERKSAMHET
NettotalTURISM
Nettotal

TURISMEN PÅ UPPGÅNG

Konjunktoren i Jämtland ligger kvar på en normal nivå. Industrikonjunktoren har försämrats på grund av dämpad efterfrågan från utlandet och bland sällanköpshandlarna är stämningen alltjämt dämpad. Byggföretagen är däremot något mer tillfreds än förra året och turistnäringen har fått ett rejält lyft.

Prognos våren 2016

Ingen ökad exportefterfrågan

Efter en kraftig uppgång i fjol så har konjunkturindex för industrin i Jämtland sjunkit med 26 enheter till +1 vilket indikerar att man gått från ett starkt till ett normalt läge. Orsaken till försämringen är sannolikt att orderingen från exportmarkanden inte utvecklats som förväntat. Den uppgång som företagen förväntade sig i fjol har uteblivit och den utländska efterfrågan har varit oförändrad. Från hemmamarknaden strömmar dock orderna in i god takt och majoriteten av de jämtländska industriföretagen uppger att produktionen ökar. Att verksamheten går förhållandevis bra illustreras av att flertalet har ökat antalet anställda. Prognoserna inför våren ser lovande ut då exportmarknaden väntas komma igång samtidigt som den inhemska efterfrågan ökar ytterligare. Drygt vartannat företag räknar med att öka produktionen och en tredjedel planerar att nyanställa.

Normalstark byggkonjunktur

Byggföretagen i Jämtland är något mer nöjda med situationen än i fjol och konjunkturindex har gått från svagt till normalt. Antalet antagna anbud sjönk något under första halv-

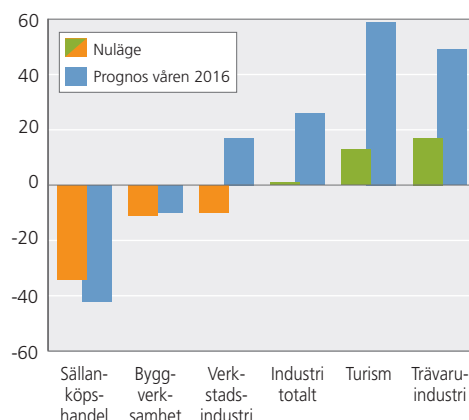
året och nulägesbedömningarna tyder på en fortsatt svag nedgång under årets andra hälft. Efterfrågan verkar dock vara tillräckligt hög för att hålla verksamheten på oförändrad nivå för stocken av pågående arbeten är oförändrad och orderböckerna verkar vara ungefär lika tjocka om i fjol. Inför våren är förväntningarna neutrala och såväl antagna anbud som byggnadsaktivitet väntas ligga kvar på dagens nivå.

Ny nedgång för sällanköpshandeln

Konjunktoren för sällanköpshandeln i Jämtland har varit svag de senaste åren och efter en måttlig uppgång i fjol så har den återigen försämrats och konjunkturindex ligger nu en bra bit under normalnivån. Försäljningen sjönk under första halvåret och det ser ut som att nedgången fortsätter även under årets andra hälft. Trots lägre försäljning så har lönsamheten förbättrats. Inför våren är förväntningarna nedtonade och fyra av tio räknar med fortsatt sjunkande försäljning. Vartannat företag planerar att dra ner på antalet anställda och investeringsplanerna är dämpade.

Turistnäringen lyfter

Efter några år med lite svagare utveckling så har den jämtländska turistbranschen varvat upp under 2015. Vintersäsongen var lyckad för i stort sett alla företag och för drygt en tredjedel överträffade även sommarsäsongen fjolårets. Detta avspeglar sig i konjunkturlägesbedömningarna som har förbättrats väsentligt. Antalet anställda har dock minskats vilket sannolikt hänger ihop med att man är missnöjda med lönsamheten. Trots att omsättningen ökat så har lönsamheten försämrats kraftigt vilket tyder på ökad prispress. Inför 2016 ser det mesta ljus ut; bokningsläget är mycket bra, branschen förväntar sig fortsatt ökad försäljning och planerar även en betydande investeringsökning. ■

KONJUNKTURLÄGET I OLIKA BRANSCHER HÖSTEN 2015 OCH VÅREN 2016
Nettotal

BEHÅLLER FÖRSTAPLATSEN

Näringslivet i Västerbotten gör precis som i fjol den starkaste konjunkturbedömningen av de fem Norrlandslänen. I såväl byggbranschen som sällanköpshandeln råder ett konjunkturläge som är bättre än normalt och inom industrin råder normalläge. Prognoserna för kommande halvår ser samtidigt försiktigt positiva ut.

Prognos våren 2016

Verkstadsindustrin går bra

För andra året i rad noteras ett konjunkturindex för Västerbottens industri på rätt sida nollstrecket. Förra hösten låg indexet på +9 och i år landar det på +5 vilket indikerar fortsatt normalläge. Den betydelsefulla verkstadsindustrin bidrar positivt där i synnerhet storföretagen gör en starkare bedömning i år än i fjol. Exportefterfrågan för verkstadsbolagen vände upp andra halvåret i fjol men då trodde de att uppgången var tillfällig och spådde en tillbakagång under första halvåret i år. Så blev dock inte fallet utan exportorderingen har fortsatt upp både första och andra halvåret i år. Trävaruindustrin ser däremot något dystrare på konjunkturläget än vid samma tidpunkt 2014. Efter ett starkt fjolår fortsatte produktionen i trävaruindustrin att stiga kraftigt första halvåret i år men andra halvåret har ökningen stannat av.

Prognoserna för kommande halvår ser överlag relativt positiva ut för den västerbottenska industrin. Verkstadsindustrin tror på fortsatt konjunkturuppgång med stigande produktion första halvåret i framförallt delbranschen maskinindustri. Även trävaruindustrin tror på förbättringar till våren. Något uppsving för sysselsättningen väntas dock inte inom någon av industribranscherna.

Byggarna nöjda med orderstockarna

Byggkonjunktoren i länet är fortsatt stark med ett konjunkturindex på +34. De flesta företagen ökade byggandet även första halvåret i år, trots att det normalt sett brukar vara lägre aktivitet under första halvåret än under det andra. Orderstocksomdömet har samtidigt förbättrats avsevärt jämfört med de två senaste åren då en majoritet av byggföretagen varit missnöjda med orderstockens storlek. Den goda utvecklingen för branschen har inneburit ökad sysselsättning men det har samtidigt förstärkt arbetskraftsbristen. Högst brist råder det på tekniska tjänstemän men det har

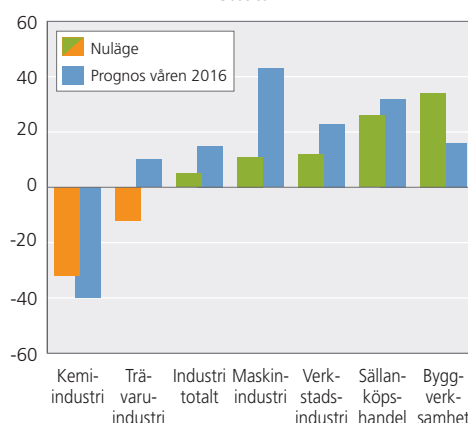
även uppstått en ökad brist på andra yrkeskategorier, exempelvis elektriker. Till våren räknar byggföretagen i vanlig ordning med en liten nedgång i aktiviteten men jämfört med tidigare år är det snarare en måttligare nedgång än vanligt som väntas. Personalstyrkan förväntas bli i det närmaste oförändrad.

Förbättrad lönsamhet inom sällanköpshandeln

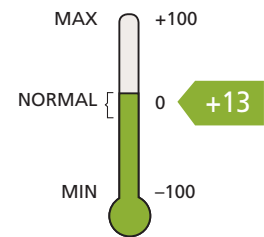
I likhet med byggbranschen så har sällanköpshandeln i Västerbotten haft en god utveckling och konjunktoren kan med ett konjunkturindex på +26 beskrivas som starkare än normalt. Nivån är ungefär i linje med fjolårets notering. Försäljningsvolymerna ser ut att öka mycket kraftigt andra halvåret i år. Det är normalt att det är en rejäl uppgång under senare delen av året i och med effekten av julhandeln men detta år verkar uppgången bli klart större än den varit de närmast föregående åren. Ett annat tecken på att det går bra för handlarna är att lönsamheten förbättrats avsevärt jämfört med i fjol.

Till våren räknar företagen med att konjunktoren fortsätter svagt uppåt även om det i vanlig ordning blir något lägre försäljning under första halvåret. ■

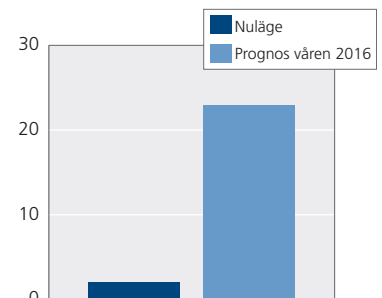
KONJUNKTURLÄGET I OLIKA BRANSCHER
HÖSTEN 2015 OCH VÅREN 2016
Nettotal

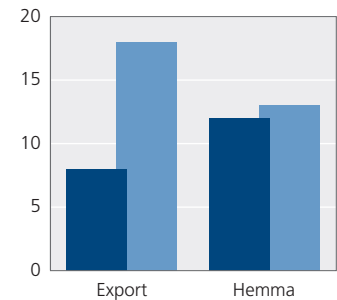
Näringslivet

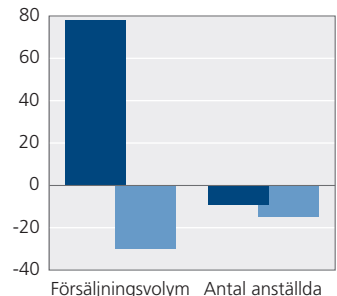
INDUSTRIPRODUKTION
Nettotal

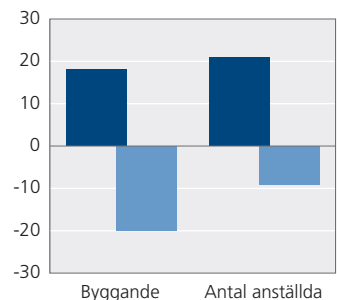
ORDERINGÅNG
Nettotal

SÄLLANKÖPSHANDEL
Nettotal

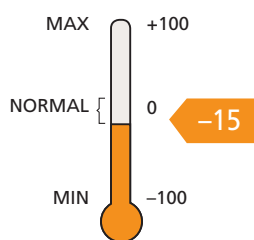

BYGGVERKSAMHET
Nettotal

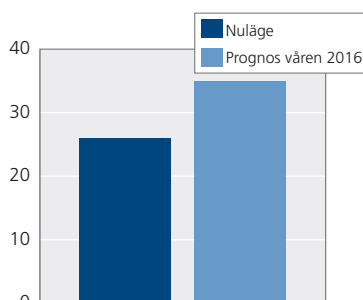

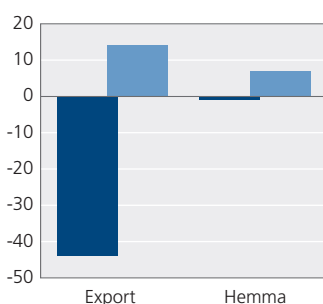
Näringslivet

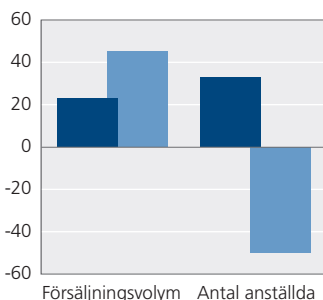
INDUSTRIPRODUKTION Nettotal

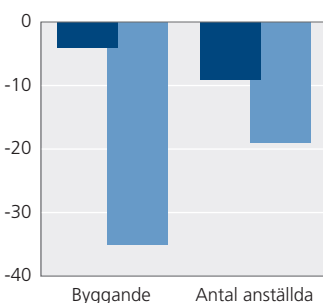
ORDERINGÅNG Nettotal

SÄLLANKÖPSHANDEL Nettotal

BYGGVERKSAMHET Nettotal

SVAG INDUSTRI-KONJUNKTUR

Norrbotten har haft en nedåtgående utveckling sedan förra hösten och har i nuläget den svagaste konjunkturen i Norrland. Konjunkturindex uppgår till -15 vilket indikerar ett dämpat konjunkturläge om än normalt. Konjunkturen har försämrats för industrin och byggbranschen men har förbättrats för sällanköpshandeln.

Prognos våren 2016

Lägre exportefterfrågan för industrin

Förra hösten befann sig industrin i Norrbotten i ett normalläge och företagen var då försiktigt optimistiska inför framtiden. Konjunkturen har dock vänt ner och konjunkturindex har sjunkit avsevärt till -27 vilket innebär ett svagt läge. I början av året var efterfrågan på industriföretagens produkter relativt god men under andra halvåret har orderingången från exportmarknaden fallit tillbaka. Ungefär hälften av företagen är i nuläget missnöjda med storleken på orderstocken vilket är betydligt fler än tidigare. Trots en lägre efterfrågan uppges produktionsvolymen fortsätta upp och kapacitetsutnyttjandet är i linje med förra året.

Till våren förväntar sig Norrbottens industriföretag ett oförändrat konjunkturläge. Då drygt fyra av tio företag i nuläget kämpar med dålig lönsamhet är det många som planerar att skära ner på personalstyrkan kommande halvår.

Sämlre byggkonjunktur

Byggbranschen i Norrbotten har gått på högarvarv de senaste åren, men i årets undersökning syns en kraftig dämpning. Konjunkturindex har sjunkit synnerligen kraftigt och ligger i höst på -17 vilket är svagare än normalt. Det var framför allt i början av året som efterfrågan och byggandet sjönk medan andra halvåret ser något ljusare ut med framför allt en högre orderingång än i början av året. Många företag är dock missnöjda med storleken på orderstocken och uppger att nyttjandet av företagets produktionsresurser har minskat avsevärt sedan förra hösten.

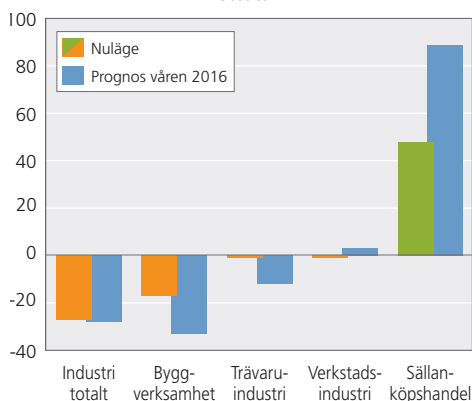
Byggföretagen befarar att läget kommer att försämrats ytterligare till våren. De ser framför sig en minskad orderingång och som en följd av det väntas arbetsmängden sjunka kraftigt. Den minskade efterfrågan har lett till att flera byggföretag har planer på att dra ned på personalstyrkan kommande halvår.

Sällanköpshandeln i högkonjunktur

Norrbottens glädjeämne är sällanköpshandeln som, med ett konjunkturindex på 48, befinner sig i högkonjunktur. Från ett väldigt svagt läge för två år sedan förbättrades konjunkturen kraftigt förra året och i år har handeln tagit ytterligare ett stort kliv framåt. Företagen uppger att försäljningen har ökat det senaste året, vilket också lett till en högre lönsamhet och mer än varannan handlare anser att den för närvarande är god. Det senaste halvåret har många företag nyrekryterat, men sex av tio handlare uppges fortfarande ha brist på personal. Något paradoxalt har hälften av företagen planer på att minska ned på personalstyrkan framöver.

Handlarna tror att konjunkturen kommer att fortsätta stärkas till våren och har förväntningar på att öka försäljningen och höja lönsamheten ytterligare. ■

KONJUNKTURLÄGET I OLIKA BRANSCHER HÖSTEN 2015 OCH VÅREN 2016 Nettotal

BRANSCHÖVERSIKT MED KONJUNKTURINDEX 2015

	GÄVLEBORG			VÄSTERNORRLAND			JÄMTLAND			VÄSTERBOTTEN			NORRBOTTEN			NORRLAND		
	Syssel-satta ¹⁾	Andel ²⁾ %	Konj. index ³⁾	Syssel-satta ¹⁾	Andel ²⁾ %	Konj. index ³⁾	Syssel-satta ¹⁾	Andel ²⁾ %	Konj. index ³⁾	Syssel-satta ¹⁾	Andel ²⁾ %	Konj. index ³⁾	Syssel-satta ¹⁾	Andel ²⁾ %	Konj. index ³⁾	Syssel-satta ¹⁾	Andel ⁴⁾ %	Konj. index ³⁾
Utvinning av mineraler	0,2	2,6	..	0,1	1,3	..	0,1	1,9	..	0,8	13,2	..	5,1	80,9	..	6,3	1,3	..
Tillverkningsindustri, tot ⁵⁾	18,6	30,3	-4	13,0	21,2	-26	4,3	7,1	1	14,3	23,4	5	11,1	18,1	-27	61,3	12,7	-11
– Livsmedelsindustri	0,6	16,1	..	0,6	14,7	..	0,5	12,3	..	1,1	28,3	..	1,1	28,6	..	3,8	0,8	-5
– Trävaruindustri	2,0	28,0	37	1,1	15,8	22	0,9	12,7	17	1,9	27,4	-12	1,1	16,1	-1	7,1	1,5	13
– – Sågverksindustri	0,7	20,7	..	0,8	22,5	..	0,5	13,5	..	1,0	29,3	..	0,5	14,0	..	3,4	0,7	-24
– Massa- och pappersindustri	2,3	34,0	51	2,8	40,8	-16	0,0	0,4	..	0,3	5,0	..	1,3	19,8	..	6,8	1,4	23
– Kemisk industri	0,5	15,7	..	1,5	44,2	..	0,2	4,6	..	0,9	25,2	-32	0,4	10,3	..	3,4	0,7	21
– Stål- och metallverk	5,0	59,9	..	0,8	10,0	..	0,0	0,4	..	1,0	12,0	..	1,5	17,7	..	8,4	1,7	-53
– Verkstadsindustri	6,3	26,1	-16	4,9	20,0	-60	1,8	7,4	-10	7,5	31,0	12	3,7	15,5	-1	24,2	5,0	-12
– – Maskinindustri	1,5	25,3	-28	1,5	26,4	..	0,5	8,5	..	2,1	35,6	11	0,2	4,2	..	5,8	1,2	-16
– Övrig industri	1,8	23,8	..	1,3	17,5	..	0,9	12,4	..	1,6	21,0	..	1,9	25,3	..	7,6	1,6	..
Byggverksamhet	8,9	23,7	66	7,3	19,4	10	3,5	9,3	-11	8,0	21,4	34	9,8	26,2	-17	37,6	7,8	21
Bilhandel	1,1	21,0	..	1,3	23,4	..	0,7	13,5	..	1,2	21,5	..	1,1	20,6	..	5,4	1,1	55
Sällanköpshandel ⁶⁾	3,2	23,2	-6	3,1	22,8	55	1,4	10,2	-34	3,0	21,5	26	3,1	22,3	48	13,7	2,8	26
Transport och logistik	5,2	23,4	..	4,5	20,3	..	2,3	10,3	..	5,1	23,1	..	5,1	22,9	..	22,2	4,6	-10
Turism	1,1	16,3	..	1,0	15,5	..	1,4	21,8	13	1,1	16,1	..	2,0	30,4	..	6,6	1,4	-3
Fastighetsverksamhet	0,3	17,6	..	0,5	24,6	..	0,2	11,0	..	0,5	27,9	..	0,4	18,9	..	1,9	0,4	2
Företagstjänster	5,5	21,6	..	5,6	21,8	..	3,3	12,9	..	5,3	20,9	..	5,8	22,8	..	25,5	5,3	21
IT-tjänster	1,6	23,2	..	1,7	23,7	..	0,8	11,6	..	1,9	27,1	..	1,0	14,4	..	7,1	1,5	37
Övriga tjänstenärings	67,6	22,3	..	62,7	20,7	..	35,1	11,6	..	72,9	24,0	..	65,3	21,5	..	303,6	62,7	..
Totalt för resp. region	111,7	23,1	9	99,1	20,5	-3	52,4	10,8	2	112,3	23,2	13	108,7	22,5	-15	484,2	100,0	2

1) Antal anställda, tusental 2) Länets andel av Norrland 3) Avser konjunkturläget hösten 2015 4) Andel av näringslivet totalt i Norrland 5) Konjunkturindex avser industrin inkl. gruvindustrin
6) Exkl. bilhandel

UNDERSÖKNINGSMETODIK ■

Konjunkturutvecklingen i en region är givetvis intimt sammanlänkad med den totala ekonomiska utvecklingen i landet. Trots det kan det finnas så stora skillnader i näringslivsstruktur att konjunkturutvecklingen i landet inte alltid kan ligga till grund för en bedömning av utvecklingen i regionen.

Skillnader i näringslivsstruktur kan bestå av olikheter avseende t.ex. branschstruktur, exportintensitet och graden av legotillverkning hos företagen. Vid konjunkturanalys är det av speciellt intresse att se på branschstatistiken grupperad efter slutanvändning. En sådan gruppering till sektorer underlättar en analys av utvecklingen över tiden.

I Norrlandslänen ligger t.ex. gruvornas, skogsindustrins, massa- och pappersindustrins samt järn- och stålindustrins (inkl. metallvaror) andel av industrins totala förädlingsvärde på 70 procent, jämfört med 29 procent i riket. Detta förhållande i kombination med exportintensiteten hos företagen inom råvaruindustrierna leder till att en konjunkturuppgång i Norrland bör ligga före en konjunkturuppgång i landet. Förklaringen till detta är att råvaruindustrier tenderar att leda utvecklingen i en internationell konjunkturuppgång.

Andra faktorer som t.ex. grader av legotillverkning i olika branscher påverkar givetvis också situationen. För att få bättre information om regionens utveckling är regionala konjunkturundersökningar ett alternativ.

Undersökningens uppläggning

Konjunkturbarometern för Norrland omfattar följande huvudbranscher: Industri, byggverksamhet, sällanköpshandel, bilhandel, transport & logistik, fastighetsverksamhet, företagstjänster, IT-tjänster samt turism. Undersökningen baseras på ett urval företag i Gävleborgs, Väster-norrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län och är en postenkät som omfattar totalt ca 1 000 företag i hela Norrland.

För industrin är urvalet stratifierat på bransch och storlek (antal anställda). Urvalet är så konstruerat att god täckning fås ned till storleksgruppen med minst 10 anställda. Detta görs för att kunna särredovisa små och medelstora företag. Företag med mer än 100 anställda totalundersöks. I undersökningen ingår för Norrland totalt ungefär 500 industriföretag.

För näringsgrenarna byggverksamhet och sällanköpshandel baseras konjunkturbarometern på ett urval av 25 företag per län i vardera bransch, för övriga branscher ligger urvalet på cirka 40 företag för respektive bransch i Norrland som helhet.

Urvalsramen utgörs av SCB:s Företagsdatabas (FDB). Företagen tillfrågas via en enkät, där företagsledningen ombeds besvara ett antal frågor avseende den ekonomiska utvecklingen för innevarande och kommande halvår. För varje fråga finns i regel tre svarsalternativ: större/ oförändrad/mindre.

Vid bearbetning av resultaten vägs svaren med ett storleksmått (förädlingsvärde alterna-

tivt antal anställda), så att de större företagen väger tyngre än de mindre. Resultaten presenteras som s.k. netttotal. Nettotalen utgörs av saldot mellan de företag som uppgivit positiv respektive negativ utveckling eller omdöme. Materialinsamling, statistisk bearbetning och analys görs av SCB.

Andel svarande bland tillfrågade företag uppgår till 77 procent för företag med över 100 anställda. Totalt uppgick svarsfrekvensen till cirka 68 procent.

Om Konjunkturindex för Norrland

Syftet med en konjunkturindex är att ge ett sammanfattande mått på konjunkturen, dvs. det ekonomiska läget, i en bransch eller region vid en viss tidpunkt. Konjunkturindexen för en region är en sammanvägning av det aktuella konjunkturläget för de olika branscher som ingår och undersöks i en region.

Konjunkturläget för varje bransch är i sin tur grundat på företagens egna bedömningar av konjunkturen, bra/normal/dålig, vid en viss tidpunkt. Konjunkturindex, baserat på s.k. netttotal, har en möjlig variationsbredd från -100 till index +100. Värdet 0 med en toleransgräns på ca ±15 enheter anger läget för en s.k. normalkonjunktur. -100 anger en nattsvart lågkonjunktur och +100, vilket anger att 100 procent av företagen givit omdömet "bra" om konjunkturen, står för en överhettad högkonjunktur. Gränserna för låg- och högkonjunktur har schablonmässigt satts till index ca -40 respektive +40. ■

Topplån för företag

Norrlandsfondens uppdrag är att vara en möjliggörare. Varje år lånar vi ut cirka 300 miljoner kronor till nyetablering, utveckling och expansion i det norrländska näringslivet. För tillfället har vi ca 400 kunder som förverkligar sina utvecklingsplaner.

Bra affärsidéer behöver god finansiering. Vår uppgift är att främja utvecklingen i norrländska företag genom att ställa upp med flexibla topplån när banken inte kan gå hela vägen. Vi kan också stå för avgörande garantier och borgensåtaganden.

Sedan Norrlandsfonden grundades 1961 har vi lånat ut drygt fem miljarder kronor. De har i sin tur genererat investeringar för 18 miljarder. Vi är stolta över att bidra till att hela Norrland växer och blir ännu starkare.

Luleå Box 56, 971 03 Luleå
tel 0920-24 42 50, fax 0920-24 42 69
Sundsvall Storgatan 31, 852 30 Sundsvall
tel 0920-24 42 50, fax 060-12 31 03
E-post info@norrlandsfonden.se
Hemsida www.norrlandsfonden.se

